

HÄNVISNINGSRAPPORT

KOPPLINGEN MELLAN DEN ÅLÄNDSKA REFERENSRAMEN
FÖR KVALIFIKATIONER (AxQF) OCH DEN EUROPEISKA
KVALIFIKATIONSRAMEN (EQF) SAMT SJÄLVCERTIFIERING TILL
QF-EHEA

ÅLANDS LANDSKAPSREGERING

UTBILDNINGSBYRÅN

Ålands landskapsregering PB 1060, AX-22111 MARIEHAMNN

Innehåll

Ordlista	2
Förord	3
1. Bakgrund och introduktion.....	4
2. Behörighetsfördelning mellan Finland och Åland gällande undervisning.....	6
2.1 Behörighetsfördelning gällande grundskola	6
2.2 Behörighetsfördelning gällande gymnasieutbildning	6
2.3 Behörighetsfördelning gällande högre utbildning	7
3. Utbildningssystemet på Åland och AxQF	8
3.1 Grundskoleutbildning	9
3.2 Yrkesträningsprogrammet.....	11
3.3 Allmänbildande gymnasieutbildning.....	12
3.4 Gymnasieutbildning med yrkesinriktning	14
3.5 Yrkes- och specialyrkesexamen	16
3.6 Högskoleutbildning.....	17
3.7 Sammanfattning av kvalifikationer i AxQF	19
4. AxQFs uppfyllande av kriterium för att få tillämpa EQF.....	19
4.1 Kriterium 1: Nationella myndigheters ansvar och rättsliga behörighet.....	19
4.2 Kriterium 2: Kopplingar mellan referensramarnas nivåbeskrivningar	20
4.3 Kriterium 3: Läranderesultat som grund för ramverket.....	22
4.4 Kriterium 4: Öppenhet kring inkludering och placering av kvalifikationer i AxQF	24
4.5 Kriterium 5 & 6: Kvalitetssäkring och kvalitetssäkringsorganens deltagande	24
4.6 Kriterium 7: Internationella experter	27
4.7 Kriterium 8: Hänvisningsrapport	27
4.8 Kriterium 9: Publicering av hänvisningsrapporten	28
4.9 Kriterium 10: Kvalifikations- och examensbevis.....	28
5. Självcertifiering till QF-EHEA.....	29
5.1 Kriterium 1 & 7: Ansvariga organ	29
5.2 Kriterium 2 & 3: Koppling mellan läranderesultat och ECTS-poäng.....	30
5.3 Kriterium 4: Öppenhet kring inkludering	31
5.4 Kriterium 5: Kvalitetssäkring	31
5.5 Kriterium 6: Kvalifikations- och examensbevis.....	31
6. Framtida utvecklingsbehov	32
Bilagor.....	33
Hänvisningar till för rapporten relevanta källor:.....	41

Ordlista

Hänvisningsrapport	Länder/autonoma områden ska skapa en så kallad hänvisningsrapport, "reference report", för att visa hur det lokala utbildningssystemet sammankopplas till EQF-nivåerna på ett legitimt sätt. Denna rapport utgör Ålands hänvisningsrapport. När det i löpande text står rapport är det hänvisningsrapporten som avses.
EQF	Europeisk referensram för kvalifikationer, en gemensam europeisk referensram vars syfte är att göra kvalifikationer mer läsbara och begripliga i olika länder och system. Täcker kvalifikationer på alla nivåer och i alla delsystem för utbildning. Kärnan i EQF är dess åtta referensnivåer som definieras av läranderesultat.
NQF	Nationell referensram för kvalifikationer, ett instrument för att klassificera kvalifikationer i förhållande till en rad kriterier för angivna lärandenivåer, vars syfte är att integrera och samordna delsystem för nationella kvalifikationer och förbättra kvalifikationernas tydlighet, tillgänglighet, framsteg och kvalitet i förhållande till arbetsmarknaden och till civilsamhället. Länder utvecklar nationella kvalifikationsramar för att genomföra EQF.
AxQF	Ålands referensram för kvalifikationer/NQF. Anger på vilken nivå åländska kvalifikationer placeras sig i förhållande till EQF-nivåerna. Referensramen synliggörs i bilaga 1.
Kvalifikation	Ett formellt resultat av en bedömnings- och valideringsprocess varigenom en behörig myndighet fastställer att en person har uppnått läranderesultat enligt en viss standard.
Nationellt kvalifikationssystem	Alla aspekter av en medlemsstats verksamhet som gäller erkännande av lärande och andra mekanismer som kopplar utbildning till arbetsmarknaden och till civilsamhället. Detta inkluderar utarbetandet och genomförandet av institutionella åtgärder och processer som gäller kvalitetssäkring, bedömning och utfärdande av kvalifikationsbevis. Ett nationellt kvalifikationssystem kan bestå av flera delsystem och inbegripa en nationell referensram för kvalifikationer.
Läranderesultat	("Learning outcomes"). Uppgifter som rör vad en inlärare vet, förstår och kan göra efter att ha avslutat en inlärningsprocess. Berör kunskaper, färdigheter, ansvar och självständighet.
Lärandemål	Beskriver vad en studerande bör kunna efter avslutad kurs och examen. Lärandemålen utgör grunden vid bedömning för att fastställa en studerandes läranderesultat.
Lärokurs	Omfattning och innehåll av de studier som hör till utbildningen eller undervisningen.
Examen	En examen är ett bevis på att en studerande har läst ett ämne till en viss nivå eller har genomgått en specifik utbildning.

Förord

Denna hänvisningsrapport beskriver det åländska utbildningssystemet och den åländska referensramen för kvalifikationer (AxQF) samt hur dessa förhåller sig till kvalifikationsnivåerna i den europeiska referensramen (EQF). Denna rapport är liknande övriga Finlands referensram för kvalifikationer (FiNQF) eftersom utbildningsväsendena har samma grundstruktur. När rapporten är fastställd påbörjas arbetet med att skapa åländsk lagstiftning som reglerar de olika AxQF-nivåerna. Målsättningen är att den kommande AxQF-lagstiftningen ska ha samma utformning som FiNQF-lagstiftningen med viss lokal justering. Detta innebär att de läranderesultat och kvalifikationsnivåer som framkommer i bilaga 1 ska regleras i landskapslag. Om det i lagberedningsprocessen uppdagas behov av avvikelser från skrivningarna i bilaga 1 bör denna rapport uppdateras för att spegla verkligheten.

Rapporten är tudelad och innehåller även självcertifiering till referensramen för kvalifikationer för det europeiska området för högre utbildning (QF-EHEA).

Rapporten har framtagits av utbildningsbyrån som agerar under utbildnings- och kulturavdelningen på Ålands landskapsregering. Rapporten ska granskas av utländska experter samt skickas på remiss till utbildningsanordnarna på Åland och övriga intressenter för att förankra processen. Rapporten ska godkännas av Landskapsregeringens ministrar på pleniföredragning innan den slutligen presenteras inför den rådgivande gruppen för europeiska kvalifikationsramen (EQF AG). EQF AG är en av kommissionens rådgivande organ och bistår kommissionen med att implementera EQF. Denna rapport kommer justeras baserat på inkomna synpunkter från EQF AG innan den publiceras. Den publicerade versionen utgör således den slutgiltiga versionen.

1. Bakgrund och introduktion

År 2008 infördes en europeisk referensram för kvalifikationer (EQF) inom EU. EQF är ett system med åtta nivåer som tilldelas olika typer av kvalifikationer, bygger på läranderesultat och används för att jämföra olika nationella system för kvalifikationer. Genom att utgå från EQFs generellt formulerade läranderesultat framgår vad en person vet, förstår och kan göra efter avklarad kvalifikationsnivå. Nivån framkommer på olika slags kvalifikationsbevis och beror på hur avancerade kunskaperna är. Nivå 1 är lägst och nivå 8 högst. EQF ska göra det lättare att arbeta och studera utomlands samt främja kontinuerligt lärande och kompetensutveckling i Europa. EQF bidrar till att kvalifikationer från andra länder och institutioner blir tydligare, mer jämförbara och lättare att använda i andra länder.

För att underlätta implementeringen av EQF i medlemsstaterna har Europeiska unionens råd (framöver rådet) antagit en rekommendation (2017/C 189/03) som formulerar ett antal kriterier som bör uppfyllas för att skapa samstämmighet i tillämpningen länder emellan. I rekommendationen uppmanas medlemsstaterna att skapa nationella referensramar för kvalifikationer (NQF) och koppla dessa till EQF för att skapa ett klart och öppet samband mellan de nationella kvalifikationsnivåerna och de åtta EQF-nivåerna. Den här typen av rapport kallas hänvisningsrapport och klargör hur länder/autonoma områden arbetar för att värdera och mäta olika kvalifikationer och hur lokala kvalifikationer placeras på EQF-skalan.

Varje land/autonomt område som vill koppla sina kvalifikationsnivåer till EQF ska alltså utarbeta en rapport som klargör hur de EQF-kriterier som framkommer ur rådets EQF-rekommendation uppnås. Hänvisningsrapporterna ska framtas lokalt och delges EU-institutionerna, behandlas av kommissionens rådgivande organ EQF AG och slutligen publiceras digitalt.

Finland har skapat en rapport över Finlands referensram för examina (FiNQF) som blev färdigställd 2017. För att införa FiNQF i praktiken antogs lagstiftning i form av lagen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser (FFS 93/2017) och statsrådets förordning (FFS 120/2017). Enligt 18 § 1 mom. 14 punkten i självstyrelselag (1991:71) för Åland har landskapet Åland självstyre i undervisningsfrågor. Därmed ingår inte de åländska kvalifikationerna i FiNQF. En närmare redogörelse över behörighetsfördelningen mellan Åland och övriga Finland framgår av kapitel två.

Landskapsregeringen har utarbetat en åländsk referensram för kvalifikationer (AxQF) och hänvisningsrapport. Rapporten beskriver det åländska utbildningssystemet samt hur man i dagsläget uppfyller de kriterier som ställs i rådets EQF-rekommendation och QF-EHEA. När rapporten är fastställd av behöriga organ påbörjas arbetet med att reglera AxQF i åländsk lagstiftning. När arbetet är klart ska nya kvalifikationsbevis på Åland (t.ex. examens- och avgångsbetyg) hänvisa till både EQF- och AxQF-nivåerna samt deras tillhörande generella formuleringar om uppnått läranderesultat. Utgångspunkten för AxQF och de formulerade läranderesultaten i bilaga 1 är FiNQF eftersom utbildningssystemen och läranderesultaten från de olika utbildningsstadierna långt är jämlika mellan Åland och övriga Finland. I tabell 1 nedan framkommer de åländska kvalifikationerna som i nuläget ingår i AxQF. Det finns flera nivåer som inte har en åländsk examensmöjlighet i dagsläget.

Tabell 1. De åländska examensmöjligheterna och deras placering i AxQF.

Nivå i AxQF	Examensmöjligheter på Åland baserat på AxQF-nivå
1	<i>Saknas examensmöjligheter på denna nivå i dagsläget</i>
2	Grundskoleutbildning (åk 1-9) Yrkesträningsprogrammet (YTP)
3	<i>Saknas examensmöjligheter på denna nivå i dagsläget</i>
4	Allmänbildande gymnasieexamen Gymnasieexamen med yrkesinriktning Yrkesexamen
5	Specialyrkesexamen
6	Yrkehögskoleexamen (YH)
7	Högre yrkehögskoleexamen (YH)
8	<i>Saknas examensmöjligheter på denna nivå i dagsläget</i>

Enligt rådets rekommendation bör medlemsländerna hålla hänvisningsrapporterna uppdaterade. **Denna hänvisningsrapport bör därför uppdateras då relevanta förhållanden förändras.**

Rapporten innefattar även självcertifiering till referensramen för kvalifikationer för det europeiska området inom högre utbildning (QF-EHEA). Kvalifikationsramar inom det europeiska området för högre utbildning är ramar som beskriver kvalifikationerna för högre utbildning i länder som deltar i Bolognaprocessen. Bolognaprocessen är en serie ministermöten och överenskommelser mellan europeiska länder för att säkerställa jämförbarhet i standarder och kvalitet för högre utbildningskvalifikationer¹.

Rapporten inleds med att klargöra behörighetsfördelningen mellan Finland och Åland gällande utbildning. I kapitel tre beskrivs utbildningssystemet på Åland, de kvalifikationer som inkluderas i AxQF samt vilken nivå de placerar sig på i förhållande till EQF. Efter introduktionen i det åländska bildningssystemet behandlas de kriterier som framkommer ur rådets EQF-rekommendation samt hur Åland uppfyller dessa (kapitel 4). Efter redogörelsen av AxQFs koppling till EQF diskuteras de kriterier som ställs för att självcertifiera sig till QF-EHEA (kapitel 5). I det avslutande kapitlet diskuteras kommande utvecklingsbehov inom ramen för AxQF.

¹ <https://www.ehea.info/page-qualification-frameworks>

2. Behörighetsfördelning mellan Finland och Åland gällande undervisning

Bestämmelser om fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapet Åland och övriga Finland finns i självstyrelselagen för Åland (ÅFS 1991:71). Lagen utgår från principen att behörigheten i förvaltningsärenden följer lagstiftningsbehörigheten. Självstyret medför att Åland har egen lagstiftningsbehörighet inom undervisning och i dagsläget finns det åländsk lagstiftning inom både barnomsorg, grundskola, gymnasieutbildning och högre utbildning. Landskapsregeringen har även behörighet att besluta om antagningskriterier för studerande på samtliga nivåer. Självstyrelselagen och dess tillämpning medför att landskapsregeringen är behörig att lagstifta om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser på samma sätt som övriga Finland.

Linjedragningarna kring vad som utgör riksbehörighet och vad som tillfaller landskapet Åland inom spannet för undervisning och utbildning är dock inte helt okomplicerade. Nedan hittas en redogörelse över behörighetsfördelningen vad gäller den åländska grundskolan, gymnasie- och högskoleutbildningen.

2.1 Behörighetsfördelning gällande grundskola

Verksamheten inom barnomsorg och grundskola hör till den åländska lagstiftningsbehörigheten och regleras i landskapslag (2020:32) om barnomsorg och grundskola. Barnomsorgens läroplan är långt samordnad med grundskolans läroplan och de åländska kommunerna ansvarar för att förverkliga servicen.

Enligt 18 § 14 punkten i självstyrelselagen för Åland hör lagstiftningsbehörigheten gällande undervisning och läroavtal till landskapets lagstiftningsbehörighet. Därmed är förundervisning åländsk behörighet. Enligt 18 § 1 punkten i självstyrelselagen för Åland hör landskapsregeringen och underlydande myndigheter och inrättningar till landskapets lagstiftningsbehörighet. Lagstiftningsbehörigheten gällande kommunernas förvaltning, kommunernas tjänsteinnehavare, tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda och disciplinär bestraffning av kommunernas tjänsteinnehavare tillkommer därför landskapet.

Lagstiftningsbehörigheten i fråga om stiftande, ändring och upphävande av grundlag utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 1 punkt. Genom grundskoleundervisning förverkligas barns rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning i enlighet med 16 § 1 mom. i grundlagen.

2.2 Behörighetsfördelning gällande gymnasieutbildning

Enligt 18 § 14 punkten i självstyrelselagen för Åland hör lagstiftningsbehörigheten gällande undervisning och läroavtal till landskapets lagstiftningsbehörighet. Landskapets behörighet inom undervisning är i viss mån inskränkt genom 27 § 4, 13 och 30 punkten i självstyrelselagen som anger att rättsområdena internationella fördrag och handelssjöfart samt behörigheten att vara verksam inom hälso- och sjukvården hör till riksbehörighet. Med anledning av detta regleras hälso-, sjukvårds-, samt sjöfartsutbildning på Åland genom överenskommelseförordningar med riket. För hälso- och sjukvårdsutbildningens del innebär behörighetsfördelningen att innehållet i utbildningen inom hälso- och sjukvården är en riksangelägenhet (RP 73/1990).

Till rikets kompetens hör även enligt motiven till 27 § 3 mom. i självstyrelselagen att bestämma om vilka fordringar en läroinrättning ska uppfylla för att ha dimissionsrätt till statens universitet samt den kunskap och skicklighet som fordras för att vinna kompetens som godkänns av staten. Därmed utgör studentexamen riksbehörighet i det avseende att den medför allmän behörighet för studier i universitet eller högskola i riket. Det konstateras i förarbetena till självstyrelselagen (RP 73/90) att en landskapslag kan utformas så att undervisningen till innehållet avviker från vad som gäller i riket. Följden kan bli att ett åländskt dimissionsbetyg inte berättigar till inträde vid rikets högskolor.

Det bör även beaktas att riket har exklusiv behörighet i fråga om erkännande av formella kvalifikationer inom vissa yrkesområden. Detta innebär att utbildning som ges på Åland bör överensstämma med rikskrav så att personerna kan erhålla ett erkännandebevis av en nationell myndighet (exempelvis kranförarutbildning).

2.3 Behörighetsfördelning gällande högre utbildning

Lagstiftningsbehörigheten gällande högre utbildning är delad mellan riket och landskapet.

Enligt 18 § 1 och 14 punkten i självstyrelselagen (1991:71) för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapets myndigheter och undervisning. Högskoleutbildning ordnas av Högskolan på Åland med stöd av landskapslagen (2002:81) om Högskolan på Åland. De högskoleexamina som kan avläggas vid högskolan framgår av landskapsförordning (2002:87) om Högskolan på Åland. För närvarande kan endast yrkeshögskoleexamen (YH) och högre yrkeshögskoleexamen avläggas.

Till rikets lagstiftningsbehörighet hör enligt 27 § 3 punkten i självstyrelselagen statsmyndigheternas organisation och verksamhet. Enligt motiven till självstyrelselagen (RP 73/1990 rd.) omfattar den åländska lagstiftningsbehörigheten således inte behörighet att bestämma över de fordringar som en läroinrättning ska fylla för att ha dimissionsrätt till statens universitet. Därmed regleras den behörighet som en yrkeshögskoleexamen avlagd vid Högskolan på Åland medför i riket i 3 § i Republikens Presidents förordning (2021:167) om yrkeshögskoleexamina avlagda på Åland. I enlighet med 1 § i förordningen handhar Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) utvärderingen av kvalitetssystem vid Högskolan på Åland.

Till rikets lagstiftningsbehörighet hör med stöd av 27 § 3 punkten i självstyrelselagen även rätten att bestämma över den kunskap och skicklighet som fordras för att erhålla kompetens som godkänns av staten. Med detta avses sådana kunskapskrav som hänför sig till rikets lagstiftningsbehörighet. Rättsområdena internationella fördrag och handelssjöfart hör enligt 27 § 4 och 13 punkten i självstyrelselagen till rikets lagstiftningsbehörighet. Rikets behörighet omfattar den offentliga sjörätten inklusive de bestämmelser om sjösäkerhet som ska tillämpas enligt av Finland godkända internationella konventioner på området samt certifiering av sjöfolk. Vidare ingår det i rikets lagstiftningsbehörighet enligt 27 § 30 punkten i självstyrelselagen behörigheten att vara verksam inom hälso- och sjukvården, vilket innebär att innehållet i utbildningen inom hälso- och sjukvården är en riksangelägenhet (RP 73/1990 rd.). Därmed ska rikets grunder för antagning till utbildning, läroplaner och bedömningskriterier följas vid ordnande av sådan utbildning vars yrkeskrav hör till rikets lagstiftningsbehörighet.

Enligt 2 § i landskapsförordningen (2002:87) om Högskolan på Åland kan yrkeshögskoleexamen i social- och hälsovård (sjuuskötare YH) samt yrkeshögskoleexamen i sjöfart (sjökaptan YH) avläggas vid Högskolan på Åland. Med anledning av behörighetsfördelningen regleras sjuuskötarutbildningen i 2 § i Republikens Presidents förordning (2021:167) om yrkeshögskoleexamina avlagda på Åland och sjöfartsutbildningen i Republikens presidents förordning (2018:37) om utvärdering och godkännande av sjöfartsutbildning som ges på Åland.

3. Utbildningssystemet på Åland och AxQF

Landskapsregeringen har det övergripande utvecklingsansvaret för all undervisning på Åland medan förverkligandet verkställs av underställda myndigheter. I praktiken tillämpar landskapsregeringen ett liknande utbildningssystem som Finland men i betydligt mindre skala. Det åländska utbildningssystemet består av:

- Barnomsorg och förundervisning, de åländska kommunerna verkställer.
- Grundskoleutbildning, de åländska kommunerna verkställer och vissa kommuner har valt att samordna högstadiet genom kommunförbund.
- Gymnasieutbildning, allmänbildande eller yrkesinriktad med grundskola som grund. Ålands gymnasium ansvarar för gymnasieutbildningen som erbjuds vid Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium.
- Yrkeshögskoleutbildning (yrkeshögskoleexamen, YH och högre yrkeshögskoleexamen, högre YH) anordnas av Högskolan på Åland.
- Vuxenutbildning erbjuds på både gymnasial och högre nivå.

Barnomsorgen är inte relevant för denna rapport och kommer därför lämnas bort framöver.

Ålands referensram för kvalifikationer (AxQF) är ett verktyg för att placera en studiekvalifikation på en av åtta ramnivåer baserat på vilka läranderesultat den uppfyller. AxQF är viktigt för att både nationellt och internationellt kunna indikera vilken typ av kompetensnivå en examen ger. AxQF beskriver lokala läranderesultat för samtliga åtta EQF-nivåer även i de fall då det saknas motsvarande åländska kvalifikationer. Se bilaga 1 i slutet av denna rapport. Det är viktigt att samtliga åtta EQF-nivåer finns kopplade till AxQF så att det i framtiden går att utöka antalet kvalifikationer som ingår i AxQF.

En kvalifikations AxQF-nivå framkommer på examens- och/eller avgångsbetyg. De kvalifikationer som i dagsläget placeras in i AxQF är endast de **utbildningar som är åländsk behörighet samt är sådana kvalifikationer som leder till avgångsbetyg och/eller examen**. Rapporten bör uppdateras om förhållanden som anges i denna rapport förändras.

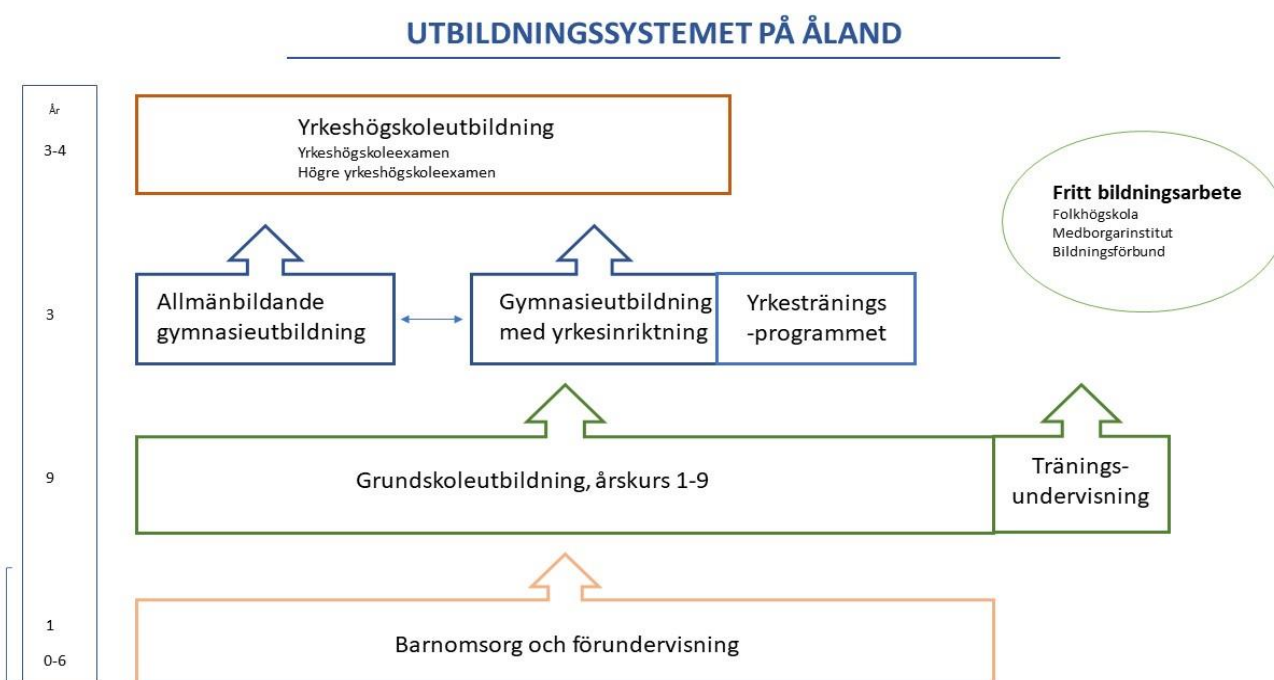
Den åländska referensramen innefattar alltså samtliga åländska utbildningssteg som leder till ett avgångsbetyg och/eller en examen. Detta innebär inte att det åländska utbildningsväsendet är begränsat till de kvalifikationer som framkommer i denna rapport. Det finns många typer av utbildning av varierande omfattning och funktion utöver de som nämns här, såsom förberedande utbildning före avslutad examen, vidareutbildning som kan relateras till behörighets- och kvalifikationskraven för ett visst yrke och kompetensmoduler som riktar sig

till innehavare av en examen. Dessa kvalifikationer lämpar sig inte nödvändigtvis för referensverket för kvalifikationer i dagsläget. När denna rapport är fastställd av behöriga organ kommer landskapsregeringen framtida AxQF-lagstiftning som reglerar vilka kvalifikationer som placeras på vilken AxQF-nivå.

Nivåerna i AxQF finns beskrivna i form av läranderesultat som ska ha uppnåtts för en viss nivå. Beskrivningarna är breda och generella för att kunna passa in på en mängd olika typer av kvalifikationer. De formulerade läranderesultaten som återfinns i bilaga 1 baseras på FiNQF eftersom Åland långt tillämpar samma system som i Finland. Arbetsgruppen som framtog FiNQF formulerade generella läranderesultat som är samstämmiga med verkligheten och EQFs läranderesultat. De olika kvalifikationernas placering på de olika AxQF-nivåerna baseras på de lärandemål som beskrivs i utbildningarnas respektive styrdokument samt motsvarande kvalifikationers placering i FiNQF.

Tabell 2 nedan illustrerar hur av Ålands landskapsregering styrda examina och kursplaner förhåller sig till varandra och beskriver hur en person kan gå vidare i sina studier.

Tabell 2. Utbildningssystemet på Åland

Närmare information om de olika utbildningsstegen som ingår i AxQF hittas nedan. Samtliga utbildningssteg som beskrivs i följande avsnitt är åländsk behörighet. De lagar och förordningar som reglerar dessa kvalifikationer anges i varje kapitel.

3.1 Grundskoleutbildning

Grundskolans lärokurs omfattar nio läsår och gäller generellt 7–16-åringar. Läroplikten gäller max tio år, för träningskoleelever elva år. Läroplikten innebär enligt 1 § del tre i landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola en skyldighet för barnet att inhämta grundskolans

lärokurs. Barn kan antingen uppfylla läroplikten i en grundskola, i en ersättande grundskola eller genom hemundervisning. Grundskoleutbildningen föregås oftast av ett års förundervisning men denna är ej obligatorisk. I årskurs 1–6 undervisas eleverna huvudsakligen av en klasslärare och i årskurs 7–9 av ämneslärare. Undervisningen i grundskolan bedrivs i form av allmänundervisning, specialundervisning och träningsundervisning. En elev som har gått ut grundskolan och inte erhållit en studieplats inom utbildning på gymnasienivå har rätt till elevhandledning från sin tidigare grundskola under ett år efter att läroplikten har upphört.

I landskapslag (2020:32) om barnomsorg och grundskola fastställs målen för grundskoleutbildningen och läroämnena. Målsättningen med grundskolan är att ge en allmänbildande grundutbildning och ge eleven verktyg som främjar möjligheterna till livslångt lärande. Grundskolan ska i undervisning och övrig verksamhet ge alla elever likvärdiga möjligheter att inhämta och utveckla sådana kunskaper och färdigheter som behövs för en harmonisk och allsidig personlig utveckling. Verksamheten i grundskolan ska stå på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Grundskolan ska även främja de färdigheter och kunskaper som behövs för att leva miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart.

I grundskolan ges undervisning i läroämnen som dels är gemensamma för alla elever, dels valfria för den enskilda eleven. De gemensamma läroämnena är svenska eller svenska som andraspråk, engelska, matematik, biologi, geografi, kemi, fysik, omgivningskunskap, samhällskunskap, historia, religions- och livsåskådningskunskap, hälsokunskap, elevhandledning, hemkunskap, idrott, bildkonst, musik och slöjd. Utöver de gemensamma läroämnena svenska och engelska ska eleven under grundskoletiden ges möjlighet att välja minst två språk som valfria ämnen. Kommunen beslutar vilka av språken finska, franska, ryska, spanska och tyska som tillhandahålls som valfria ämnen. Kommunerna kan som valfritt läroämne erbjuda elever med ett annat hemspråk än svenska undervisning i elevens hemspråk, om hemspråksundervisningen utgör en förutsättning för elevens inläring av svenska språket.

Landskapsregeringen antar enligt landskapslag (2020:32) en läroplan för grundskolan och grundskoleutbildning för andra än läropliktiga. I läroplanen ska målen och innehållet fastställas för undervisningen och den övriga verksamheten i grundskolan. För att verkställa den av landskapsregeringen antagna läroplanen ska varje kommuns fullmäktige anta en utbildningsstadga och varje grundskola ska göra en arbetsplan för läsåret som baserar sig på läroplanen. Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om innehållet i arbetsplanen. Arbetsplanen ska godkännas av kommunen och skickas till landskapsregeringen för kännedom.

Enligt landskapslagen ska eleven och elevens vårdnadshavare fortlöpande få information om elevens framsteg i studierna och om elevens arbete, ansvar och samarbete. Elevens lärande, arbete, ansvar och samarbete ska bedömas mångsidigt. Syftet med elevbedömningen är att leda och sporra eleven i studierna och att utveckla elevens förutsättningar att bedöma sig själv. Närmare bestämmelser om fortlöpande bedömning av studieprestationerna och om framsteg i studierna utfärdas i en landskapsförordning.

I enlighet med landskapsförordning (2020:99) om barnomsorg och grundskola ska bedömningen av lärande och arbete alltid utgå från de mål och kunskapskriterier som fastställs

i läroplanen. Bedömningen av ansvar och samarbete ska grunda sig på kriterier formulerade i skolans trivselstadga. Bedömningen ska göras som verbal bedömning för eleverna i årskurserna 1–2 samt som tillägg till sifferbedömning för elever med anpassad lärokurs och i träningsundervisningen. Verbal bedömning kan även ges i alla årskurser som tillägg till sifferbetyg förutom vid slutbedömningen i avgångsbetyget. Vid sifferbedömning används skalan 4–10. Vitsordet 5 anger svaga, 6 försvarliga, 7 nöjaktiga, 8 goda, 9 berömliga samt 10 utmärkta kunskaper och färdigheter. En underkänd prestation anges med vitsordet 4.

I årskurserna 1–2 bedöms eleven verbalt. Omdömen om elevens kunskaper och utveckling inom olika läroämnen ska grunda sig på kriterier för goda kunskaper som finns formulerade i läroplanen. I årskurserna 3–9 bedöms elevens kunskaper och färdigheter med vitsorden 4–10. Elevens ansvar och samarbete bedöms verbalt vid sidan om skalan. För elever i grundskoleutbildning för andra än läropliktiga bedöms läskunnighetsskedet och inledningsskedet verbalt och slutskedet enligt skalan 4–10.

I läsårsbetyget ska en bedömning av elevens prestationer under hela läsåret framgå. Här anges även om eleven flyttas upp från årskursen eller stannar kvar på årskursen. I mellanbetyget framgår endast vilka kunskaper och färdigheter eleven visat under den perioden.

I årskurs 9 ges ett avgångsbetyg med en slutbedömning där både tidigare prestationer i årskurserna 7–9 och elevens kunskapsnivå vid slutskedet av lärokursen ska ligga som grund för slutvitsordet. En elev som avbryter studierna utan att ha inhämtat grundskolans hela lärokurs eller utan godkänt betyg i alla läroämnen får ett skiljebetyg. Landskapsregeringen beslutar om betygsformulär och om vilka uppgifter som ska antecknas i betygen.

AxQF-nivå:

Avgångsbetyg från grundskolan anses tillhöra nivå 2 i AxQF baserat på de läranderesultat som fastställs för nivån i AxQF. Se bilaga 1.

Den lagstiftning som reglerar grundskoleutbildningen är:

- Landskapslag (2020:32) om barnomsorg och grundskola
<https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/202032>
- Landskapsförordning (2020:99) om barnomsorg och grundskola
<https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/202099>

3.2 Yrkesträningsprogrammet

I landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning § 53 stadgas att för studerande med funktionsnedsättning kan ordnas undervisning och handledning i tränings syfte. Detta verkställs genom yrkesträningsprogrammet som agerar inom Ålands yrkesgymnasium.

Yrkesträningsprogrammet är en utbildning för personer som gått grundskolan med 11-årig läroplikt, men även andra har möjlighet att söka. Studierna omfattar 180 kompetenspoäng uppdelade på 3 år. Under utbildningen arbetar de studerande inom olika yrkesområden till exempel kök, underhållsarbete, kreativt skapande, textilvård och rengöring, trädgård och

utomhusmiljöer. Yrkesträningsprogrammet fungerar som ett yrkesförberedande program. Inom yrkesämnena är teorin till stor del integrerad i det praktiska arbetet.

I studierna inom yrkesträningsprogrammet ingår också gemensamma ämnen, såsom svenska och kommunikation, matematik, samhällskunskap, IKT, motion och fritid. Målsättningen efter studierna är att den studerande ska klara enkla arbetsuppgifter. Arbeta i daglig verksamhet inom specialomsorgen kan komma i fråga.

En elev som har avklarad yrkesträningsprogrammet får ett avgångsbetyg.

AxQF-nivå:

Avgångsbetyg från yrkesträningsprogrammet anses tillhöra nivå 2 i AxQF baserat på de läranderesultat som fastställs för nivån i AxQF. Se bilaga 1.

Den lagstiftning som reglerar yrkesträningsprogrammet är:

Landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/201113>

3.3 Allmänbildande gymnasieutbildning

Gymnasieutbildning och annan utbildning på gymnasienivå ordnas av myndigheten Ålands gymnasium i skolorna Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium. Landskapsregeringen är huvudman för utbildningen vid Ålands gymnasium.

Med grundskolan som grund förbereder den allmänbildande gymnasieutbildningen de studerande för studentexamen, högskolestudier samt andra på gymnasieutbildning baserade studier. Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning (2011:75) bestämmelser om den allmänbildande gymnasieutbildningens innehåll och omfattning. Den generella målsättningen för all gymnasieutbildning är att de studerande ska ges kunskaper och färdigheter som de behöver för fortsatta studier eller för att självständigt utöva ett yrke. Utbildningen ska främja entreprenörskap, social och kommunikativ kompetens, samarbetsförmåga samt ett livslångt lärande.

Enligt landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning ska landskapsregeringen besluta om läroplansgrunder för gymnasieutbildningen och annan utbildning på gymnasienivå. I läroplansgrunderna fastställs de övergripande målen för utbildningen och den underliggande kunskapssynen beskrivs. I läroplansgrunderna fastställs även bestämmelser om vilka läroämnen är och grunderna för de olika läroämnena, fördelning av undervisningstid mellan olika ämnen och ämnesgrupper samt om bedömning av studerandes prestationer. Utgående från läroplansgrunderna ska skolans ansvariga förvaltningsorgan anta läroplaner för den allmänbildande utbildningen.

I läroplansgrunderna konstateras att en studerandes framsteg och studieresultat ska bedömas mångsidigt och kvalitativt i relation till de fastställda mål som preciseras i läroplansgrunder och läroplan. En studerande ges vitsord för enskilda läroavsnitt samt hela ämneslärokurser. Obligatoriska och nationella valfria studier ska bedömas med vitsord i skala 4–10. Övriga valfria

studier kan bedömas antingen med siffror eller med en anteckning om avlagda studier (A = avlagd, U = underkänd). Skolan ska i läroplanen definiera vilka studier som inte bedöms med siffervitsord.

Den allmänbildande gymnasieutbildningen för unga ska omfatta 150 studiepoäng, varvid en studiepoäng i medeltal omfattar 14 timmar och 15 minuter undervisning. Allmänbildande gymnasieutbildning motsvarar tre års heltidsstudier som ska slutföras senast inom fyra år. I slutet av gymnasieutbildningen avlägger den studerande studentexamen som används för att bedöma om den studerande har förvärvat de kunskaper och färdigheter som motsvarar läroplanen för gymnasiet och uppnått tillräcklig mognad.

Studentexamen är ett riksomfattande prov som avläggs två gånger om året. Landskapsregeringen kan antingen för tre år i sänder tillsätta en examensnämnd med uppgift att leda, ordna och genomföra studentexamen eller så kan landskapsregeringen via överenskommelseförordning med Finland stadga att förvaltningen kring studentexamen ska skötas av studentexamensnämnden som är ett separat nationellt organ som lyder under undervisnings- och kulturministeriet. För närvarande sköts förvaltningen kring studentexamen av studentexamensnämnden via överenskommelseförordning (ÅFS 2021:147).

I studentexamen ingår minst fem studentexamensprov. Den studerande ska avlägga prov i svenska och litteratur. Sedan ska man ytterligare välja tre prov av en grupp som består av provet i finska, provet i ett främmande språk, provet i matematik och provet i ett realämne. Studeranden väljer i vilket ämne han eller hon avlägger det femte provet. Utöver dessa prov kan den studerande delta i ett eller flera extra prov.

Den allmänbildande gymnasieutbildningens lärokurs och studentexamen förbereder den studerande för fortsatta studier. Studerande som avlagt hela lärokursen får gymnasieexamensbetyg utfärdat av gymnasiet. Studerande som avlagt studentexamen får ett studentexamensbetyg som beviljas av studentexamensnämnden. Genom att avlägga både gymnasiets och studentexamen ger den studerande allmän behörighet att söka till universitet eller yrkeshögskolor.

AxQF-nivå

Gymnasie- och studentexamen anses höra till nivå 4 i AxQF baserat på de läranderesultat som fastställs för nivån i AxQF. Se bilaga 1.

Den lagstiftning som reglerar gymnasieutbildningen är:

Landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/201113>

Landskapsförordning (2011:75) om gymnasieutbildning <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/201175>

Republikens presidents förordning (2021:147) om ordnandet av studentexamen på Åland <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/2021147>

3.4 Gymnasieutbildning med yrkesinriktning

Den grundläggande yrkesutbildningen ordnas inom olika utbildningsprogram vid Ålands yrkesgymnasium. Gymnasieutbildning med yrkesinriktning ska med grundskolan som grund förbereda den studerande för att självständigt utöva ett yrke eller att fortsätta med högskolestudier. Gymnasieutbildning med yrkesinriktning motsvarar tre års heltidsstudier som ska slutföras senast inom fyra år. Utbildningen ordnas i form av utbildningsprogram. I gymnasieutbildning med yrkesinriktning ingår schemalagd undervisning, lärande i arbete (LIA) och eget självständiga arbete.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning bestämmelser om gymnasieutbildning med yrkesinriktning innehåll och omfattning samt om examensbenämningar för gymnasieexamina med yrkesinriktning. Enligt landskapsförordning (2011:75) om gymnasieutbildning är den grundläggande yrkesutbildningen indelad i examensdelar. En yrkesinriktad gymnasieexamen innehåller yrkesinriktade examensdelar och gemensamma examensdelar. I en examen eller ett kompetensområde inom examen ska ingå minst en obligatorisk yrkesinriktad examensdel och minst en valbar yrkesinriktad examensdel. I alla yrkesinriktade examensdelar ingår också lärande i arbete. De gemensamma examensdelarna i en yrkesinriktad gymnasieexamen består av följande delar; kunnande i kommunikation och interaktion, kunnande i matematik och naturvetenskap samt kunnande om samhälle och arbetsliv. Inom den grundläggande yrkesutbildningen ordnas yrkesämnesstudier för gymnasieexamen med yrkesinriktning med de utbildningsprogram samt examensbenämningar som anges i förordning. För närvarande kan studerande ta gymnasieexamen i affärsverksamhet, informations- och kommunikationsteknik, maskin- och produktionsteknik, fordonsbranschen, el- och automationsbranschen, byggnadsbranschen, husekonomi, pedagogisk verksamhet och handledning, social- och hälsovårdsbranschen, restaurang- och cateringbranschen, hår- och skönhetsbranschen, sjöfart samt rengörings- och fastighetservicebranschen. De flesta utbildningsprogram har ett flertal olika kompetensområden vilket innebär att studerande inom samma utbildningsprogram kan få olika titlar beroende på studiernas inriktning.

Omfattningen för alla yrkesutbildningar anges i kompetenspoäng (kp). En kompetenspoäng innebär cirka 15 timmars undervisning. En treårig grundläggande yrkesutbildning omfattar 180 kp, vilket innebär 3 år heltidsstudier. Systemet med kompetenspoäng följer de rekommendationer som kommer till uttryck i Europaparlamentets och rådets rekommendation om inrättande av ett europeiskt system för meritöverföring inom yrkesutbildningen (ECVET), 2009/C 155/02. Grundläggande yrkesutbildning ska omfatta tillräcklig undervisningstid för att en studerande ska kunna uppnå målen för examensdelar och examen. I riket gällande examensbenämningar för gymnasieutbildning med yrkesinriktning är tillämpliga i landskapet, om inte annat särskilt stadgas om examensbenämningar i landskapsförordning.

Alla yrkesprogram erbjuder även en högskoleförberedande utbildningshelhet (HUTH) med undantag av programmet inom social- och hälsoområdet och sjöfartsprogrammet. Utbildningshelheten omfattar 60 studiepoäng/30 kurser. Läroämnena som ingår i HUTH är svenska, engelska, matematik, samhällskunskap, fysik, kemi och geografi. Samtliga kurser följer

Ålands lyceums läroplan och ersätter delar av de gemensamma och valbara examensdelarna inom yrkesprogrammen. Alla som läser HUTH kan välja att avlägga studentexamen.

Landskapsregeringen antar på samma sätt som för den allmänbildande gymnasieutbildningen läroplansgrunder och utgående från dessa ska skolans ansvariga förvaltningsorgan anta läroplaner för enskilda utbildningsprogram inom den grundläggande yrkesutbildningen. Landskapsregeringen följer de ikraftvarande grunder för yrkesinriktade grundexamina som finns i eGrunder, det vill säga de finländska grunderna för läroplaner, examina och utbildningar.

I läroplansgrunderna konstateras att bedömningen syftar till att leda och stimulera studerande i deras studier. Bedömningen har som mål att handleda, motivera och uppmuntra studerande att nå sina mål och stöda studerande så att de utvecklar en positiv jaguppfattning och växer som yrkesmänniskor. Godkänt kunnande i yrkesinriktade examensdelar, både de obligatoriska och valbara ska bedömas med vitsord i skala 1 - 5. Gemensamma examensdelar bedöms med godkänd/underkänd.

Då en studerande har slutfört sin gymnasieutbildning med yrkesinriktning i enlighet med i läroplanen fastställda mål erhåller den studerande en gymnasieexamen med yrkesinriktning. I gymnasieexamen med yrkesinriktning ingår ett gymnasieexamensbetyg som utfärdas av Ålands yrkesgymnasium.

AxQF-nivå

Gymnasieutbildning med yrkesinriktning refereras på nivå 4 i AxQF baserat på de läranderesultat som fastställs för nivån i AxQF. Se bilaga 1.

Den lagstiftning som reglerar gymnasieexamen med yrkesinriktning är:

Landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/201113>

Landskapsförordning (2011:75) om gymnasieutbildning <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/201175>

Republikens presidents förordning (2018:37) om utvärdering och godkännande av sjöfartsutbildning som ges på Åland <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/201837>

Republikens presidents förordning (2005:37) om yrkesutbildning inom social- och hälsovård i landskapet Åland <https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/law/afs2005-nr37.pdf>

Landskapslag (1998:59) om läroavtalsutbildning <https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/law/afs1998-nr59.pdf>

Landskapsförordning (2011:76) om läroavtalsutbildning <https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/law/afs2011-nr76.pdf>

3.5 Yrkes- och specialyrkesexamen

Enligt Landskapsförordning (2011:75) om gymnasieutbildning kan landskapsregeringen fatta beslut om att anordna utbildning som leder till yrkesexamen och specialyrkesexamen. Examensgivande utbildningar i form av yrkesexamen och specialyrkesexamen ordnas vid Ålands yrkesgymnasium. Vissa utbildningar är vidareutbildningar eller påbyggnadsutbildningar som kräver en gymnasieexamen i grunden.

Enligt landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning är det landskapsregeringen som beslutar om grunder för antagning av studerande till all utbildning som ges med stöd av denna lag, efter samråd med berörda skolor och instanser. I nu gällande grunder för antagning till yrkesutbildningar på gymnasienivå för vuxna (ÅLR 2023/2341) stadgas antagningskriterier för yrkes- och specialyrkesexamen. Behörig att ansöka om en studieplats på en utbildning som leder till en yrkesexamen är en sökande som har slutfört grundskolans lärokurs och erhållit avgångsbetyg, motsvarande lärokurs eller slutskedet inom grundskoleutbildningen för andra än läropliktiga och erhållit avgångsbetyg eller betyg över särskild examen, samt examensbetyg från en gymnasie-/grundexamen + 1 år arbetserfarenhet inom branschen alternativt minst 3 års arbetserfarenhet inom branschen. Behörig att söka om en studieplats på en utbildning som leder till en specialyrkesexamen är en sökande som har slutfört grundskolans lärokurs och erhållit avgångsbetyg eller motsvarande, samt examensbetyg från en gymnasie-/grundexamen eller lämplig yrkesexamen och minst 5 års arbetserfarenhet inom branschen. En person som saknar avgångsbetyg, har ett skiljebetyg eller har ett ofullständigt betyg från ett annat nordiskt land (till exempel saknar godkänt vitsord i 16 (12 för andra än läropliktiga) ämnen på sitt slutbetyg) kan ansöka om studieplats till utbildning som leder till en hel gymnasie-, grund- eller yrkesexamen via ett prövningsförfarande.

I en yrkesexamen visar den studerande sådan yrkesskicklighet i enlighet med arbetslivets behov som är djupare än den som krävs i en gymnasieutbildning med yrkesinriktning eller som gäller mer avgränsade arbetsuppgifter. Omfattningen av yrkesexamen kan vara 120, 150 eller 180 kompetenspoäng och studierna består oftast av främst yrkesinriktade examensdelar. Då yrkesexamen anordnas på Åland följer utbildningsanordnaren i regel de ikraftvarande riktlinjer som finns i eGrunder, det vill säga de finländska grunderna för läroplaner, examina och utbildningar. Trots en fördjupad kunskap anses en yrkesexamen höra till motsvarande AxQF-nivå som den grundläggande yrkesutbildningen baserat på lärandemålen.

I en specialyrkesexamen ska den studerande visa att hen har sådan yrkesskicklighet i enlighet med arbetslivets behov som innefattar djupare yrkeskunskaper än de som krävs för yrkesexamen eller innefattar mångprofessionellt kunnande. Omfattningen av specialyrkesexamen kan vara 160, 180 eller 210 kompetenspoäng. Då specialyrkesexamen anordnas på Åland följer utbildningsanordnaren i regel de ikraftvarande riktlinjer som finns i eGrunder.

De läranderesultat som specialyrkesexamina ger skiljer sig från de resultat som yrkesinriktad gymnasieexamen och yrkesexamina ger. Specialyrkesexamina anger att den studerande behärskar de mest krävande uppgifterna som kräver specialkompetens inom området. Denna specialkompetens skiljer sig från grundläggande yrkesutbildning och motsvarar mer de läranderesultat som ingår i nivå 5 i AxQF.

Yrkesinriktade examina, yrkesexamina och specialyrkesexamina ger allmän behörighet att söka till universitet och yrkeshögskolor. De akademiska och yrkesmässiga rättigheter som kvalifikationen ger är desamma oavsett hur kvalifikationen slutförs.

AxQF-nivå

Yrkesexamen refereras på nivå 4 i AxQF baserat på de läranderesultat som fastställs för nivån i AxQF. Se bilaga 1.

Specialyrkesexamina refereras på nivå 5 i AxQF baserat på de läranderesultat som fastställs för nivån i AxQF. Se bilaga 1.

Den lagstiftning som reglerar yrkes- och specialyrkesexamen är:

Landskapsförordning (2011:75) om gymnasieutbildning <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/201175>

Lag om yrkesutbildning (11.8.2017/531)
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2017/20170531>

3.6 Högskoleutbildning

Ålands högskolesystem består av en yrkeshögskola (Högskolan på Åland) som i huvudsak erbjuder yrkeshögskoleexamina (YH) samt högre yrkeshögskoleexamen. En yrkeshögskoleexamen ger rätt att söka vidare till studier för högre yrkeshögskoleexamen.

Ålands landskapsregering är Högskolan på Ålands ägare och huvudman. Landskapet styr yrkeshögskolan genom ett utbildningsavtal som gäller för tre år åt gången. Utbildningsavtalet definierar bland annat Högskolan på Ålands uppdrag, verksamheten, finansiering, prioriteringar och långsiktiga mål.

Enligt landskapslag (2002:81) om Högskolan på Åland ska högskoleutbildningen med gymnasialstadiet utbildningen som grund och utgående från arbetslivets krav och samhällets behov ge den studerande fördjupade kunskaper av hög kvalitet. Högskoleutbildningen ska även ge den studerande förmåga till självständig och kritisk bedömning och självständig problemlösning, ge den studerande beredskap att möta förändringar i arbetslivet samt utveckla förmågan och intresset att följa kunskapsutvecklingen. Utbildningen skall allsidigt utveckla de studerandes kommunikativa och sociala kompetens.

Genom landskapsförordning (2002:87) om Högskolan på Åland utfärdas bestämmelser om de yrkeshögskoleexamina som kan avläggas vid Högskolan på Åland, benämningarna på examina och omfattningen av examina. I dagsläget kan studerande avlägga yrkeshögskoleexamen i företagsekonomi (tradenom YH), turism och kosthåll (restonom YH), social- och hälsovård (sjukskötare YH), informationsteknik (ingenjör YH), sjöfart (sjökaptan eller ingenjör YH), teknik (ingenjör YH) samt högre yrkeshögskoleexamen i teknik (ingenjör högre YH).

Närmare bestämmelser om examina, utbildningsprogram, utbildningsplaner, deltagande i undervisning, bedömning av studierna, tillgodoräknande av andra studier och praktik regleras i yrkeshögskolans examensordning. Examensordningen antas av yrkeshögskolans styrelse.

Yrkehögskolans styrelse antar även utbildningsplaner för samtliga program. I utbildningsplanen hänvisas det till relevanta kompetensområden.

Som underlag för bedömningen av studieprestationer utfärdar högskolans styrelse bedömningsanvisningar. Enligt Högskolan på Ålands bedömningsanvisningar består vitsordsskalan av omdömena Utmärkta insikter (5), Goda insikter (3–4) eller Tillfredsställande insikter (1–2) för godkända prestationer. För icke godkända prestationer antecknas Underkända insikter (0). Vissa kurser kan även bedömas enbart med omdömet Godkänd/Underkänd. Av kursbeskrivningen och studiekortet bör framgå vilken bedömning som gäller. Till samtliga kursbeskrivningar bifogas kompetens- och bedömningsmatriser för vitsorden 1, 3 och 5.

Omfattningen av en yrkehögskoleexamen vid Högskolan på Åland är minst 210 och högst 270 studiepoäng. En studiepoäng i högre utbildning motsvarar 27 timmars veckoarbete. Utbildningen omfattar grundstudier, yrkesstudier, valfria studier, praktik och lärdomsprov. Utbildningen skall ordnas så att en heltidsstuderande kan slutföra sina studier inom den tid som motsvarar utbildningens omfattning. Studiernas omfattning anges enligt ett poängsystem där ett läsårs heltidsstudier motsvarar 60 studiepoäng, vilket under ett läsårs normalt omfattar en arbetsinsats på 1 600 timmar. En högre yrkehögskoleexamen är minst 60 och högst 120 studiepoäng och förutsätter en yrkehögskoleexamen som grund samt två års relevant arbetserfarenhet.

En studerande som uppfyller kraven för en högskoleexamen får ett examensbetyg över avlagd examen samt ett diploma supplement. En studerande har även rätt att få intyg över utförda studieprestationer. Examensbetyg och intyg utfärdas av Högskolan på Åland. De examina som utfärdas är jämställda med motsvarande yrkehögskoleexamina i Finland.

Öppna högskolan ordnar universitets- och högskolekurser med fokus på kontinuerligt lärande, fortbildningar, seminarier och öppna föreläsningar för allmänheten och särskilda målgrupper. Verksamheten är öppen kursverksamhet och därmed ställs inga formella krav för att få delta. Öppna högskolan kan också anlitas för kompetensutveckling på arbetsplatser. Exempelvis anordnar öppna högskolan certifieringskurser inom sjöfart. Öppna högskolan erbjuder även hela specialiseringsutbildningar till personer med yrkehögskoleexamen som grund. Specialiseringsutbildningarna är minst 30sp och ordnas i samarbete med andra högskolor, dessa leder till formellt behörighetshöjande examina och beställs av landskapsregeringen.

AxQF-nivå

Yrkehögskoleexamina (YH) anses höra till nivå 6 i AxQF baserat på de läranderesultat som fastställs för nivån i AxQF. Se bilaga 1.

Högre yrkehögskoleexamina (högre YH) anses höra till nivå 7 i AxQF baserat på de läranderesultat som fastställs för nivån i AxQF. Se bilaga 1.

Den lagstiftning som reglerar högskoleutbildning är:

Landskapslag (2002:81) om Högskolan på Åland <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/200281>

Landskapsförordning (2002:87) om Högskolan på Åland <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/200287>

Republikens presidents förordning (2021:167) om yrkeshögskoleexamina avlagda på Åland <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/2021167>

Republikens presidents förordning (2018:37) om utvärdering och godkännande av sjöfartsutbildning som ges på Åland <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/201837>

3.7 Sammanfattning av kvalifikationer i AxQF

Ovan beskrivs kort de olika utbildningsstadierna och vad som styr deras verksamhet och lärandemål. AxQF:s läranderesultat för de olika utbildningsnivåerna hittas i bilaga 1. Det är även viktigt att komma ihåg att de utbildningsnivåer som beskrivs ovan inte utgör all utbildningsverksamhet på Åland utan endast de som är relevanta inom spannet för AxQF.

De kvalifikationer som återfinns i AxQF är de som listas ovan och som i dagsläget leder till examina som Åland på grund av självstyrelsen har möjlighet att reglera. I framtiden kan AxQF utvecklas för att även innefatta kvalifikationer och meriter som inte leder till examina, exempelvis enskilda kurser och påbyggnadsutbildningar.

De åländska utbildningarna följer oftast den modell som finns i övriga Finland, speciellt vad gäller gymnasie- och högskoleutbildning. Detta möjliggör att landskapet kan nyttja samma myndigheter för kvalitetsgranskning, digitala lösningar samt hitta en samstämmighet på olika utbildningsnivåer i hela Finland.

Det finns inte en existerande utbildning på samtliga kvalifikationsnivåer i AxQF. Dessa idag outnyttjade nivåer finns med i AxQF så att landskapsregeringen i framtiden ska ha möjlighet att placera utbildningar på de nivåer där de passar bäst.

4. AxQFs uppfyllande av kriterium för att få tillämpa EQF

I rådets rekommendation om den europeiska referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande (2017/C 189/03) uppmanas medlemsstaterna att använda EQF som en referens för NQF för att underlätta jämförelse mellan alla kvalifikationstyper och -nivåer i unionen. För att göra detta enhetligt nationer emellan innefattar rekommendationen ett antal bilagor som lägger grunderna för ibruktagandet av NQF. Nedan listas hur AxQF uppfyller de tio kriterier som listas i bilaga III till rådets rekommendation.

4.1 Kriterium 1: Nationella myndigheters ansvar och rättsliga behörighet

"Ansvarsområden och/eller rättslig behörighet för alla berörda nationella organ som deltar i hänvisningsprocessen fastställs tydligt och offentliggörs av de behöriga myndigheterna." – Rådets rekommendation (2017/C 189/03)

Självstyrelselagen för Åland (ÅFS 1991:71) stadgar behörighetsfördelningen mellan Finland och Åland. Enligt 18 § utgör undervisning åländsk behörighet med de undantag som redogörs för i kapitel 2 i denna rapport.

I enlighet med landskapsförordningen (2022:65) om landskapsregeringens allmänna förvaltning är det utbildningsbyrån under utbildnings- och kulturavdelningen vid Ålands landskapsregering som ansvarar för handläggning av utbildningsärenden. Detta innebär i förlängning att landskapsregeringen är ansvarig myndighet för AxQF och vidareutvecklingen av detta ramverk.

Enligt lag har landskapsregeringen utvecklingsansvar för undervisningen på Åland. Landskapsregeringen har genom remissförfarande till samtliga utbildningsanordnare och övriga intressenter involverat de parter som i praktiken förverkligar utbildning på Åland i AxQF:s utformning i ett så tidigt skede som möjligt.

I enlighet med landskapslag (1971:42) om Ålands landskapsregering (2008/11) § 10b punkt 3 och 5 antas rapporten av landskapsregeringen genom pleniföredragning.

4.2 Kriterium 2: Kopplingar mellan referensramarnas nivåbeskrivningar

"Det finns en tydlig och konkret koppling mellan kvalifikationsnivåerna i de nationella referensramarna och systemen för kvalifikationer och nivådeskriptorerna i den europeiska referensramen för kvalifikationer." – Rådets rekommendation (2017/C 189/03)

Finlands och Ålands utbildningssystem är från ett helhetsperspektiv överensstämmande. I hänvisningsrapporten till FiNQF konstaterades att åtta nivåer motsvarar Finlands utbildningssystem väl, särskilt när studier och studiehelheter som inte leder till examen inte beaktas. Detta stämmer även in på det åländska systemet och det kan konstateras att nivåbeskrivningarna i EQF är generella och gäller kvalifikationer med olika inriktning och funktioner. Att anta en ram med åtta nivåer som lokal referensram för kvalifikationer är därför både praktiskt och ett lämpligt sätt att beskriva Ålands utbildningssystem och kvalifikationer i förhållande till EQF.

Nivåbeskrivningarna i AxQF modellerades utgående från FiNQFs tolkning av EQF-nivåerna, eftersom de är väl lämpade för att beskriva läranderesultaten av lokala kvalifikationer. Skillnaden mellan FiNQFs och AxQFs nivåbeskrivningar är i huvudsak att den åländska referensramen inte kräver kunskaper inom det andra inhemska språket eftersom landskapet Åland är enspråkigt svenskt.

I AxQF skrivs läranderesultaten inte in under rubrikerna kunskap, färdigheter, ansvar och självständighet på samma sätt som i EQF (se bilaga 1 och tabell 3). Läranderesultat inom kunskap, färdigheter, ansvar och självständighet prioriteras i AxQF men läranderesultaten är inte uppdelade enligt dessa rubriker på samma sätt som i EQF. Detta eftersom begreppen går in i varandra och landskapsregeringen anser att en helhetssyn kring läranderesultaten är lämpligare för att beskriva läranderesultaten på Åland.

Formuleringen av läranderesultaten i AxQF är generella. Detta beror på att nivåbeskrivningarna behöver vara lämpliga för olika typer av kvalifikationer som placeras på samma nivå i ramen. AxQF-nivåbeskrivningar är utformade så att de underlättar referens av

kvalifikationer med olika inriktningar, både akademiskt och professionellt inriktade kvalifikationer, till samma nivå i kvalifikationsramen. Till exempel omfattar AxQF nivå 4 både allmänbildande gymnasieutbildning och grundläggande yrkesutbildning.

På alla nivåer i AxQF är beskrivningarna över läranderesultat generella och principen om mest lämpad tillhörighet tillämpas när kvalifikationer placeras på AxQF-nivåerna. Placeringen av AxQF-nivåer bestäms av kvalifikationernas läranderesultat. En examen kan innehålla element som passar en annan nivå bättre än den som kvalifikationen refereras till. Kvalifikationer eller kompetensmoduler placerade på samma nivå i AxQF kan fokusera på olika dimensioner av lärande, och kvalifikationer på samma nivå kan skilja sig från varandra.

För att förtydliga hur AxQF kopplas till EQF tas nivå 2 i AxQF och EQF som exempel. Se tabell tre nedan. Tabellen beskriver kopplingen mellan nivå, EQFs och AxQFs läranderesultat samt existerande kvalifikationsmöjligheter på Åland. Hur samtliga åtta kvalifikationsnivåer förhåller sig till varandra syns i bilaga 1 i slutet av denna rapport.

Tabell 3. Tydliggörande av hur bilaga 1 och AxQF ska läsas och tolkas.

Nivå	EQF läranderesultat	AxQF läranderesultat	Kvalifikationer på Åland
2	<p><i>Kunskap:</i> Grundläggande faktabaserad kunskap inom ett arbets- eller studieområde.</p> <p><i>Färdigheter:</i> Grundläggande kognitiva och praktiska färdigheter som behövs för att använda relevant information för att utföra uppgifter och lösa rutinmässiga problem med hjälp av enkla regler och verktyg.</p> <p><i>Ansvar och självständighet:</i> Arbetar eller studerar under övervakning, med viss självständighet.</p>	<p>Har de mångsidiga allmänna kunskaper och kognitiva och praktiska grundläggande färdigheter som behövs för att använda relevant information till att utföra uppgifter och lösa problem. Följer regler och använder mångsidiga redskap och verktyg i en övervakad miljö som kräver självständighet.</p> <p>Tar ansvar och agerar självständigt.</p> <p>Tar ansvar för sitt lärande. Har förmåga till livslångt lärande. Kan agera i en bekant studie- och arbetsgemenskap. Kommunicerar mångsidigt och interaktivt i olika situationer och framställer text på svenska. Har förmåga att interagera på minst ett främmande språk.</p>	<p>Grundskoleutbildning (åk 1–9)</p> <p>Yrkesträningsexamina</p>

I tabellen ovan framkommer att både EQF och AxQF påtalar liknande resultat efter avklarad kvalifikation. Det vill säga att en person som avklarat kvalifikationsnivå två, exempelvis grundläggande utbildning, ska besitta grundläggande kunskap, ha förmåga att hantera kunskapen samt kunna lösa problem inom en kontrollerad miljö. I AxQF/FiNQF sätts aningen större tonvikt vid just livslångt lärande och eget ansvar.

Nivåernas läranderesultat är avsiktligt breda och generella för att kunna beskriva ett flertal olika kvalifikationer. En mer detaljerad beskrivning av de enskilda kvalifikationernas lärandemål ges i läroplanerna, behörighetskraven, programbeskrivningarna inom högre utbildning och andra jämförbara dokument, såsom tillägg till examensbevis och utbildningsbevis.

De läranderesultat som beskrivs på nivå 1, 3 och 8 i AxQF är mindre specifika jämfört med till exempel nivå 2 och 4 - det beror på att det för närvarande inte finns några kvalifikationer på Åland som refereras till på nivå 1, 3 och 8. Dessa nivåbeskrivningar kan preciseras vid behov, detsamma gäller naturligtvis de andra nivåerna.

4.3 Kriterium 3: Läranderesultat som grund för ramverket

"De nationella referensramarna eller systemen för kvalifikationer och deras kvalifikationer bygger på principen och målet läranderesultat och är kopplade till systemen för validering av icke-formellt och informellt lärande och om lämpligt till meritssystem." – Rådets rekommendation (2017/C 189/03)

På Åland talas främst om lärandemål i samband med bedömningskriterier. Lärandemål beskriver vad en studerande förväntas uppnå efter avklarad kurs och examen. Lärandemålen utgör grunden vid bedömning och säkerställer att de generella läranderesultaten som anges i bilaga 1 uppnås.

Övergripande målsättningar med de olika utbildningsstadierna framgår ur lagstiftning. Specifika lärandemål för de olika utbildningsnivåerna framkommer ut läroplaner, läroplansgrunder och/eller programbeskrivningar. För samtliga utbildningsnivåer finns formulerade bedömningsanvisningar som beskriver hur bedömningen ska gå till och vad den baserar sig på.

För grundskolan antar landskapsregeringen en läroplan med lärandemål och nyckelkompetenser som beskriver vad en studerande förväntas kunna efter avklarad årskurs och examen. Det är skolornas ansvar att förverkliga de övergripande lärandemålen i sin verksamhet så att målsättningarna uppfylls. Bedömningen av huruvida var och en uppnått lärandemålen mäts mångsidigt genom att kartlägga både den studerandes kunnande, arbete, ansvar och samarbete.

För gymnasieutbildningen antar landskapsregeringen läroplansgrunder med övergripande lärandemål både för allmänbildande och yrkesinriktad gymnasieutbildning. Gymnasieskolorna antar läroplaner som överensstämmer med läroplansgrunderna och arbetslivets förväntningar. I läroplanerna anges allmänna mål för lärandet samt lärandemål inom de specifika ämnena och kurserna. Gymnasieutbildningen på Åland utgår långt från övriga Finlands grunder för läroplaner och examina.

Högskolan på Ålands programutbud och omfattning regleras genom förordning. Högskolan på Ålands styrelse antar utbildningsplaner med definierade lärandemål för respektive program. Enligt republikens presidents förordning (2021:167) om yrkeshögskoleexamina avlagda på Åland är en yrkeshögskoleexamen avlagd vid Högskolan på Åland likvärdig motsvarande examen från övriga Finland.

De åländska kvalifikationernas lärandemål har jämförts med EQFs och AxQFs läranderesultat och placerats där de bäst överensstämmer med varandra. Även om principen är att kvalifikationer placeras som enheter, är placeringen av kvalifikationer på olika nivåer i ramen inte bunden av nivån på utbildningsstadiet som kvalifikationen representerar. Placeringen av en kvalifikation bestäms alltid på basis av läranderesultaten samt var Finland placerat motsvarande kvalifikationer i FINQF. Detta möjliggör olika placering av kvalifikationer som i det nationella utbildningssystemet representerar samma utbildningsnivå.

AxQF är inte ett poängbaserat system. Även om studiepoäng ofta tilldelas kvalifikationer är läranderesultat snarare än poäng grunden för placering av kvalifikationer. Att skapa en ram baserad på kompetens- och studiepoäng skulle kräva en översyn av det befintliga examenssystemet, eftersom det för närvarande finns olika poängsystem som används på olika utbildningsnivåer. AxQF omfattar också examina som inte mäts i studiepoäng, såsom avgångsbetyg från grundskolan. Dessutom kan mängden poäng som krävs av kvalifikationer som placeras på samma nivå i AxQF variera, till exempel varierar det nödvändiga antalet poäng för kvalifikationer som refereras på nivå 6 från 210 till 270 ECTS-poäng.

AxQF kommer även kunna användas vid validerande av kunnande. Validering sker utgående från det kunnande som en person förvärvat genom formellt, icke-formellt eller informellt lärande. Vid validering bedöms en 1) studerandes kunnande i förhållande till läroplanens krav eller en 2) validands kunnande i förhållande till fastställda bedömningsgrunder som gäller för att utöva ett visst yrke. Det sker genom en 1) formell bedömning av en persons kunnande, 2) examinering vid ett valideringstillfälle, eller med en 3) certifiering där en persons kunnande bedöms helt eller till vissa delar överensstämma med gällande läroplanskrav, eller med fastställda bedömningsgrunder som gäller för att utöva ett visst yrke.

Bestämmelser om validering av tidigare förvärvat kunnande stadgas i landskapslag (2011:13) och landskapsförordning (2011:75) om gymnasieutbildning i enlighet med rådets rekommendation (2012/C 398/01) om validering av icke-formellt och informellt lärande. Landskapsregeringen kan även fatta beslut om jämställande av högskolestudier i enlighet med landskapslag (2017:23) om jämställande av högskolestudier samt fatta beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer i enlighet med landskapslag (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/55/EU.

4.4 Kriterium 4: Öppenhet kring inkludering och placering av kvalifikationer i AxQF

"Förfarandena för att inkludera kvalifikationer i de nationella referensramarna för kvalifikationer eller för att beskriva kvalifikationernas placering i det nationella kvalifikationssystemet är tydliga." – Rådets rekommendation (2017/C 189/03)

Landskapsregeringen har framtagit hänvisningsrapporten till den lokala referensramen för kvalifikationer och kommer efter rapportens framställande framta tillhörande lagstiftning. Landskapsregeringen har definierat vilka nivåer åländska examina ska placeras inom ramarna. De kvalifikationer som tagits med i AxQF är de utbildningar som är åländsk behörighet samt är sådana kvalifikationer som leder till avgångsbetyg och/eller examen. En utbildnings placering på AxQF nivåer beror på vilka läranderesultat utbildningen uppfyller och vad för kompetens utexaminerade studeranden förväntas ha. Landskapsregeringen ansvarar för att den åländska referensramen för kvalifikationer upprätthålls, uppdateras och utvecklas. Då ett behov av att utöka de kvalifikationer som ingår i AxQF uppdragas kommer landskapsregeringen framta instruktioner för hur processen ska gå till.

För att garantera öppenhet i processen kring AxQF skickas landskapsregeringens förslag till hänvisningsrapport på remissrunda till berörda myndigheter och aktörer på och utanför Åland den 10.11.2023. De parter som får remissen är samtliga åländska utbildningsanordnare, NCU, internationella experter (se kapitel 4.6), Finlands undervisnings- och kulturministerium, de finländska kontaktpunkterna för EQF och BFUG samt ett antal övriga intressenter. Efter remissrundan görs eventuella justeringar baserat på inkomna synpunkter innan rapporten lyfts till landskapsregeringen för godkännande och slutligen sänds till kommissionens rådgivande organ EQF AG för feedback.

Sammanfattningsvis är AxQF ett verktyg för att placera kvalifikationer på en av åtta ramnivåer baserat på vilka läranderesultat de uppfyller för att både nationellt och internationellt indikera vilken typ av kompetensnivå en examen ger. Alla examina som ingår i AxQF har granskats av landskapsregeringen vid utarbetandet av den åländska referensramen för kvalifikationer. Landskapsregeringen har granskat att läranderesultaten inom de olika AxQF-nivåerna är i linje med de lärandemål som framkommer ur skolornas styrdokument som utgör grunden för bedömningen av läranderesultat.

4.5 Kriterium 5 & 6: Kvalitetssäkring och kvalitetssäkringsorganens deltagande

"De nationella kvalitetssäkringssystemen för utbildning avser de nationella referensramarna eller systemen för kvalifikationer och är förenliga med de principer för kvalitetssäkring som fastställs i bilaga IV till denna rekommendation." & "Hänvisningsprocessen ska inbegripa ett godkännande från det behöriga kvalitetssäkringsorganet som visar att hänvisningsrapporten överensstämmer med gällande nationella överenskommelser, bestämmelser och rutiner för kvalitetssäkring." – Rådets rekommendation (2017/C 189/03)

Alla kvalifikationer motsvarande en nivå inom den europeiska referensramen för kvalifikationer bör enligt rådet kvalitetssäkras så att förtroendet för deras kvalitet och nivå ökas. I överensstämmelse med nationella förhållanden och med beaktande av skillnader mellan olika sektorer bör kvalitetssäkring av kvalifikationer motsvarande en nivå inom den

europiska referensramen för kvalifikationer uppfylla ett antal villkor som listas i bilaga 4 till rådets rekommendation. Det nämns bland annat att en giltig och tillförlitlig bedömning enligt överenskomna och tydliga läranderesultat baserade på standarder bör säkerställas och certifieringsprocessen omfattas, att system och förfaranden för återkoppling för kontinuerliga förbättringar bör ingå, att alla berörda parter bör delta i alla stadier i processen samt att konsekventa utvärderingsmetoder som kombinerar självbedömning och extern granskning bör ingå.

Kvalitetssäkringssystemet inom utbildningsväsendet på Åland består av det lokala styrsystemet för utbildningspolitiken, utbildningsanordnarnas egna bedömningssystem och extern utvärderingsverksamhet. Inom utbildningssektorn består styrningen av normstyrning, resultatstyrning, finansieringsstyrning, bedömning av utbildningen, informationshandledning och annan administrativ styrning. Det finns också mekanismer kopplade till styrningen, såsom laglighetsövervakning och överklagandeförfaranden. Lagstiftningen utgör grunden för kvalitetssäkring av utbildningen och innehåller bestämmelser om kvalitetssäkring/utvärdering av olika utbildningsnivåer och utbildningsformer. Utbildningsanordnarna är enligt lag skyldiga att bedöma utbildningen och dess effektivitet samt att delta i externa utvärderingar av sin verksamhet om det stadgas i lag eller särskilt bestäms av landskapsregeringen. Utbildningsanordnarna har ett brett mandat i frågor som rör bedömning och kvalitetssäkring av utbildning. Resultaten av självutvärderingarna och de externa utvärderingarna är offentliga.

Landskapsregeringen har ett övergripande ansvar för utvecklingen och utvärderingen av all utbildning på Åland och kvalitetsgranskar främst genom att se till att lagstiftningen följs samt ta del av utbildningsanordnarnas ledande styrdokument. Där det är tillämpligt har landskapsregeringen infört samma externa kvalitetsgranskare som används i övriga Finland för att skapa en bättre samstämmighet i utbildningen. Ansvaret för kvalitetssäkringen ligger till stor del på utbildningsanordnarna och dess personal.

De fastslagna bedömningsanvisningarna för de olika stadierna utgör ett redskap för kvalitetssäkring. Särskilt i samband med externa pedagogiska utvärderingar utgör bedömningsanvisningarna en av utgångspunkterna för utvärderingen i och med att de definierar den önskvärda kunskapskvaliteten. Utgående från detta granskar utvärderarna huruvida den definierade kvaliteten uppnåtts.

Enligt landskapslag (2020:32) om barnomsorg och grundskola del tre har landskapsregeringen ett övergripande ansvar för utveckling och tillsyn av grundskolan på Åland. I lagens 89 § stadgas att skolans huvudman ska utvärdera utbildningen och delta i den utvärdering som landskapsregeringen beslutar om. Målsättningen med utvärderingen av utbildningen är att säkerställa att lagens syfte uppnås, att stöda en utveckling av utbildningen och att förbättra förutsättningarna för lärande.

Vid utövandet av tillsynen för grundskolan har landskapsregeringen rätt till tillträde till de lokaler skolan använder för sin verksamhet samt rätt att få nödvändiga upplysningar och handlingar av skolan. Landskapsregeringen gör även en kvalitetsgranskning vid granskningen av grundskolornas arbetsplaner. Landskapet hanterar även tillsynsärenden kopplade till

grundskolan. Då handlar det oftast om att ett rapporterat missförhållande uppdagats och utreds. Landskapsregeringen beslutar om vilka nationella och internationella kartläggningar och utvärderingar grundskolorna ska delta i. För närvarande gör nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) och Pisa ("Programme for International Student Assessment") utvärderingar av utbildningens kvalitet med jämna mellanrum. Landskapsregeringen har även beställt utvärderingar från företag med fokus på vårdnadshavares och studerandes uppfattning om skolan.

Enligt landskapslag (2011:13) om gymnasieutbildning ska grunderna för intern utvärdering och kvalitetssäkring av utbildning fastställas i läroplansgrunderna. I läroplansgrunderna anges de värderingar, den kunskapssyn och de övergripande mål och allmänna bestämmelser som ska säkerställa utbildningens kvalitet. Läroplansgrundernas mål och regler ska vara utgångspunkt för utbildningens utvärdering och kvalitetssäkring. Utvecklingsarbetet är hela undervisningspersonalens ansvar. Huvudansvaret ligger dock hos rektor och skolans ledning. Ledningen kan i samarbete med personalen skapa en utvecklingsvänlig atmosfär, stöda och leda läroplansarbetet, utveckla och leda den interna självvärderingen samt delta i externa utvärderingar. Studerande ska ges möjlighet att delta i utvecklingsarbetet.

Med intern utvärdering för gymnasieutbildningarna avses den självvärdering som skolan ska utföra för den utbildning de förvaltar. Den interna utvärderingen ska möjliggöra ett målrelaterat utvecklingsarbete och garantera en hög kvalitet inom utbildningen. Behovet av självvärdering har ökat till följd av omvärldsförändringarna, särskilt i arbetslivet, och till följd av utbildningens ökade målstyrning. Vad som ska utvärderas internt inom en utbildning beslutar skolan om. Utvärderingen ska dock ske kontinuerligt och tillställas landskapsregeringen varje år.

Ansvar för den externa utvärderingen av gymnasieutbildningarna ankommer på Ålands landskapsregering genom dess lagstadgade ansvar för tillsyn och utveckling av gymnasieutbildningen. Den externa utvärderingen syftar till att garantera att åländska studerande får en kvalitativt god och likvärdig utbildning jämfört med andra motsvarande utbildningar, i första hand med andra motsvarande utbildningar i Norden. Den externa utvärderingen syftar även till att utveckla den åländska gymnasieutbildningen. Tillsynsansvaret underlättas av att gymnasieutbildningarna som anordnas på Åland följer de läroplansgrunder (eGrunder) som finns i Finland. Tillämpningen av övriga Finlands lärogrunder möjliggör att Studentexamensnämnden i Finland hanterar den allmänbildande utbildningens slutprov, studentexamen, som ska mäta läranderesultat på samma sätt i hela Finland. För yrkesgymnasiets läroplaner är eGrunder riktgivande för att möjliggöra att yrkesbehörigheterna är giltiga även i övriga Finland. Landskapsregeringen för statistik över gymnasieutbildningens medelbetyg för att underlätta uppföljning och utvärdering.

Enligt landskapslag (2002:81) om Högskolan på Åland ska skolan anpassa verksamheten så att en hög kvalitet nås samt ansvara för att ett fortlöpande utvecklingsarbete av utbildningen och övrig verksamhet bedrivs. Högskolan på Åland ska följa upp och utvärdera utbildningen och den övriga verksamheten. Högskolan ska även vid regelbundet återkommande tidpunkter delta i extern utvärdering av verksamheten.

Högskolan på Åland har ett internt kvalitetsledningssystem som omfattar de processer som är kopplade till kvalifikationskrav, utbildningsplaner och som en del av utbildningsplanerna, planering av bedömning av läranderesultat, hur undervisning ges och resultat utvärderas. Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) ordnar externa utvärderingar av högskolan på Åland på samma sätt som för övriga Finland. En godkänd utvärdering ger utbildningarna en kvalitetsstämpel. Utöver NCUs allmänna utvärdering utvärderas högskolan på Ålands sjöfartsprogram även av Traficom (Transport- och kommunikationsverket) och NCU specifikt för de internationella STCW ("Standards of Training, Certification and Watchkeeping", nautiska behörigheter) behörighetskraven som ingår i utbildningarna (sjökaptener, maskinmästare och elmästare). Motsvarande utvärdering av Traficom gäller även för yrkesgymnasiets sjöfartutbildningar. Utan godkända resultat får skolorna inte erbjuda utbildningar inom dessa områden. Den information som samlas in som en del av dessa processer utnyttjas i utvecklingen av utbildningen på nationell nivå och på utbildningsanordnarnas nivå, till exempel i anordnarnas självutvärderingar och utvecklingen av deras verksamhet.

NCU, Traficom och studentexamensnämnden har fått rapporten vid remissrundan.

4.6 Kriterium 7: Internationella experter

"Internationella experter ska delta i hänvisningsprocessen och hänvisningsrapporten ska innehålla skriftliga yttranden om hänvisningsprocessen från minst två internationella experter från två olika länder." – Rådets rekommendation (2017/C 189/03)

Internationella experter har inkluderats i processen och lämnat skriftliga utlåtanden till hänvisningsrapporten. De två internationella experter som bjöds in för att kommentera processen var Anna Kahlson från Sverige (samordnare SeQF/NSP EQF/Utredare för myndigheten för yrkeshögskolan) och Terji Beder från Färöarna (rådgivare på Färöarnas ministerium för barn och utbildning). Att välja en expert från Sverige var givet med tanke på likheterna i utbildningsstruktur. Kahlson arbetar som NSP i Sverige, har tidigare agerat internationell expert till andra referensrapporter samt har även arbetat med kvalifikationsfrågor som expert åt en EU-myndighet och har därifrån en gedigen kunskap om många olika nationella referensramar. Expertisen från Färöarna är väldigt värdefull då arbetet med att ta fram en NQF kan konstateras vara likartat autonoma regioner emellan. Beder arbetar aktivt med att framta Färöarnas NQF.

Inkluderingen av experterna i processen har verkställts genom att de tagit del av hänvisningsrapporten samt digitala möten där man diskuterat AxQF och synpunkter. Experternas inlämnade kommentarer diskuteras nedan.

4.7 Kriterium 8: Hänvisningsrapport

"Den behöriga myndigheten eller de behöriga myndigheterna ska certifiera kopplingen mellan de nationella referensramarna eller systemen för kvalifikationer och den europeiska referensramen för kvalifikationer. En utförlig rapport om hänvisningsprocessen, där varje kriterium ska behandlas separat, ska tillsammans med underlaget till rapporten offentliggöras av de behöriga myndigheterna, inbegripet den europeiska referensramens nationella samordningspunkter. Samma rapport kan användas för självcertifiering för referensramen för

kvalifikationer för det europeiska området för högre utbildning, i enlighet med dess kriterier för självcertifiering." – Rådets rekommendation (2017/C 189/03)

Landskapsregeringen konstaterar i egenskap av behörig myndighet att en enda, omfattande rapport kring både AxQF samt självcertifiering till QF-EHEA är lämpligt då det möjliggörs i kriterierna samtidigt som processerna delvis går in i varandra. Innehållet i rapporten bygger på rådets rekommendation om EQF, de hänvisningskriterier som framkommer ur rekommendationens bilagor samt de kriterier som ställts för QF-EHEA. Denna kombinerade rapport svarar på kriterierna, ger information om processen för utvecklandet av referensramen för kvalifikationer på Åland och det utbildningssystem som ramen återspeglar. Rapporten ska godkännas av landskapsregeringens ministrar genom pleniföredragning.

Landskapsregeringen agerar framöver som Ålands samordningspunkt för EQF och QF-EHEA.

4.8 Kriterium 9: Publicering av hänvisningsrapporten

"Senast sex månader efter det att hänvisningsrapporten har offentliggjorts eller uppdaterats ska medlemsstaterna och övriga deltagande länder offentliggöra hänvisningsrapporten och tillhandahålla relevant information för jämförelser på den berörda europeiska portalen." – Rådets rekommendation (2017/C 189/03)

Hänvisningsrapporten publiceras på svenska och engelska. Tidpunkten för publicering beror på när EQF AG har möjlighet att bearbeta rapporten samt huruvida det föreslås omfattande ändringsförslag. Rapporten publiceras först då samtliga editeringar slutförts. Rapporten och andra relaterade dokument kommer att göras tillgängliga på Europeiska kommissionens webbplats och ENIC-Naric-nätverkens webbplats, i enlighet med referens- och självcertifieringskriterierna. Landskapsregeringen publicerar också rapporten på sina webbplatser.

4.9 Kriterium 10: Kvalifikations- och examensbevis

"Till följd av hänvisningsprocessen bör alla nyligen utfärdade handlingar som rör kvalifikationer som ingår i de nationella referensramarna eller systemen för kvalifikationer (t.ex. utbildningsbevis, examensbevis och kvalifikationstillägg) och/eller register över kvalifikationer som utfärdas av behöriga myndigheter innehålla en tydlig hänvisning, med hjälp av nationella referensramar eller system för kvalifikationer, till lämplig nivå i den europeiska referensramen för kvalifikationer" – Rådets rekommendation (2017/C 189/03)

I regel är det utbildningsanordnaren som tilldelar betyg. Landskapsregeringen utfärdar betygsmallar till grundskolan och gymnasieutbildningarna. Högskolan på Åland utfärdar sina egna betygsmallar. För att ta i bruk den kommande AxQF-lagstiftningen på ett enhetligt sätt kommer nya betygsmallar fastställas för grundskolan och gymnasieutbildningarna. Högskolan på Åland ansvarar själva för att deras diploma supplements uppdateras för att inkludera rätt hänvisning till AxQF.

Alla betyg ska innehålla hänvisning till relevant AxQF-nivå samt motsvarande EQF-nivå för den tilldelade kvalifikationen. Arbetet med att implementera föreskrifter för kvalifikationsbevisens innehåll påbörjas då lagstiftningen som reglerar AxQF trätt i kraft.

5. Självcertifiering till QF-EHEA

Innan rådets rekommendation om EQF antogs hade länder inom det Europeiska området för högre utbildning (EHEA) enats om ett ramverk (QF-EHEA) för att säkerställa vissa kvalifikationskrav för högre utbildning länder emellan. EQFs och AxQFs nivåbeskrivningar är i linje med de kvalifikationskrav som fastställs för högre utbildning i QF-EHEA, se bilaga 1. Självcertifieringen till QF-EHEA förutsätter att landskapsregeringen i rapportform redogör för att ett antal kriterier och procedurer för verkställande är säkrade.

Självcertifiering är en avgörande del av utvecklingen av nationella ramverk eftersom självcertifiering är det som kommer övertyga partners inom EHEA och även andra att det lokala systemet verkligen är förenligt med QF-EHEA och att dess kvalifikationer bör erkännas på lämplig nivå. Rapporten utgör bevis på att det åländska systemet är kompatibelt med QF-EHEA.

Kriterierna som besvaras nedan hämtas från bilaga 3 i rapporten "Report on Qualifications Frameworks, Submitted to the BFUG for its meeting on February 12 – 13, 2009". Kriterierna är inte översatta eftersom det ansvariga organet inte översatt dem. En egen översättning riskerar skapa utrymme för missförstånd.

5.1 Kriterium 1 & 7: Ansvariga organ

"The national framework for higher education qualifications and the body or bodies responsible for its development are designated by the national ministry with responsibility for higher education." och "The responsibilities of the domestic parties to the national framework are clearly determined and published."

I enlighet med det som står i kapitel 4.1 i denna rapport är det Ålands landskapsregering som ansvarar för AxQF, inklusive nivå 6–7 som omfattar åländska yrkeshögskoleexamina. Landskapsregeringen är även Ålands koordineringspunkt (NCP) för EQF.

Högskolan på Åland har som enda läroinstans för högre utbildning på Åland varit delaktig i processen att framta denna rapport. Enligt landskapslag (2002:81) om Högskolan på Åland fastställs utbildningsområden och nivåerna på utbildningen av landskapsregeringen. För varje utbildningsområde ska det finnas en programansvarig person. Utbildningsplanerna för utbildningsområdena antas av Högskolan på Ålands styrelse på förslag av branschråden om sådana tillsatts. Högskolan på Åland ansvarar för att säkerställa att läranderesultaten som framkommer i AxQF uppfylls. Detta verkställs genom att inkludera AxQFs läranderesultat i utbildningsplanerna och genom fungerande system för utvärdering och kvalitetsgranskning. Det nationella centret för utbildningsutvärdering granskar bland annat att kvalitetssystemet fungerar och är tillräckligt.

Denna rapport har skickats på remiss till BFUG-representanterna (Bologna Follow-Up Group) från Finland samt Utbildnings- och kulturministeriet för att säkerställa möjligheten att Åland självcertifierar sig genom Finlands medlemskap i Bolognaprocessen/det europeiska området för högre utbildning (EHEA).

Landskapsregeringen ansvarar för kommunikationen av denna rapport till rätt instanser och intressenter. Landskapsregeringen säkerställer även att denna rapport publiceras på relevanta webbsidor. Den kombinerade hänvisnings- och självcertifieringsrapporten kommer att

offentliggöras online på ENIC-NARIC Networks webbplats samt landskapsregeringens webbplatser. Rapporten finns tillgänglig på svenska och engelska.

5.2 Kriterium 2 & 3: Koppling mellan läranderesultat och ECTS-poäng

”There is a clear and demonstrable link between the qualifications in the national framework and the cycle qualification descriptors of the European framework.” och ”The national framework and its qualifications are demonstrably based on learning outcomes and the qualifications are linked to ECTS or ECTS compatible credits.”

Landskapsregeringen har definierat för Åland aktuella nivåer i fråga om läranderesultat samt föreslagit på vilka nivåer åländska examina ska placeras inom ramarna. De kvalifikationer som inkluderats i AxQF är utbildningar som är åländsk behörighet samt är sådana kvalifikationer som leder till avgångsbetyg och/eller examen. En kvalifikations nivåplacering i AxQF beror på vilka läranderesultat utbildningen uppfyller och vilken kompetens utexaminerade studeranden förväntas ha.

Högskolan på Ålands programutbud och omfattning regleras genom förordning. Högskolan på Ålands styrelse antar utbildningsplaner för respektive program som definierar lärandemål som överensstämmer med de generella läranderesultat som formulerats i AxQF. Det är i dagsläget inte utrett huruvida Åland har behörighet att examinera på nivå 8. Högskolan på Åland erbjuder inte doktorandstudier eller doktorsexamina, därför är endast nivåerna 6–7 aktuella för högre utbildning på Åland. Nivåbeskrivningarna för nivåerna 6–8 i AxQF är kompatibla med Bologna-nivåbeskrivningarna (Dublindeskriptorer). Kompatibiliteten mellan beskrivningarna i den europeiska referensramen för kvalifikationer och beskrivningarna för det europeiska området för högre utbildning anges också i bilagorna till rådets EQF-rekommendationer.

I AxQFs läranderesultat som framkommer i bilaga 1 ligger lärandefokus på analys- och problemlösningsförmåga för att en kvalifikation ska kunna erkännas som nivå 6 eller 7. Detta stämmer överens med den övergripande målsättning för Högskolan på Åland som stadgas i landskapslag (2002:81) om Högskolan på Åland 4 §.

På alla nivåer i AxQF är beskrivningarna över läranderesultat generella och principen om mest lämpad tillhörighet tillämpas när kvalifikationer placeras på AxQF-nivåerna. En examen kan innehålla element som passar en annan nivå bättre än den som kvalifikationen refereras till. Placeringen av AxQF-nivåer bestäms av kvalifikationernas läranderesultat.

Läranderesultatet för nivåerna 6–7 i AxQF är generella då samma skrivning i övriga Finland ska kunna tillämpas på studier vid både universitet och yrkeshögskolor. Högskolan på Åland erbjuder endast yrkeshögskolestudier (YH) vilket innebär att den åländska tolkningen av nivåbeskrivningen blir något snävare i dagsläget. Högskolan på Åland erbjuder heller inte doktorsexamina vilket innebär att nivå 8 i AxQF i nuläget inte är aktuell för en specifik examen.

Studieprestationers omfattning vid Högskolan på Åland beskrivs idag med studiepoäng. Studiepoängen motsvarar ECTS-poäng (European Credit Transfer and Accumulation System). ECTS är ett gemensamt system för prestationer vid europeiska högskolor inom ramen för Bolognaprocessen. Syftet är att göra det lättare att jämföra högre utbildningar och olika examina inom Europa samt att öka mobiliteten. Även om AxQF inte är ett poängbaserat system

har antagandet av ECTS-kompatibla studiepoäng stärkt kopplingen mellan åländska högskoleexamina och QF-EHEA.

5.3 Kriterium 4: Öppenhet kring inkludering

"The procedures for inclusion of qualifications in the national framework are transparent."

Processen kring framtagandet av denna rapport och AxQF är öppen och inkluderande genom det som närmare beskrivs i kapitel 4.4. Hur de internationella experterna deltog i självcertifierings- och referensprocesserna diskuteras i kapitel 4.7.

5.4 Kriterium 5: Kvalitetssäkring

"The national quality assurance system for higher education refer to the national framework of qualifications and are consistent with the Berlin Communiqué and any subsequent communiqué agreed by ministers in the Bologna Process."

I kapitel 4.5 beskrivs skolornas kvalitetssäkringssystem närmare. Högskolan på Åland deltar som alla andra finländska högskolor regelbundet i externa utvärderingar av sin verksamhet och sina kvalitetssäkringssystem. Det nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) är det nationella organ som utvärderar utbildning för alla nivåer, inklusive utbildning vid universitet och yrkeshögskolor. De utvärderar de kvalitetssystem som finns vid lärosätena, genomföra tematiska utvärderingar av utbildningssystemet och granskar utbildningsprogram. NCU ingår i registret över tillförlitliga europeiska utvärderingsaktörer (EQAR) och är en fullvärdig medlem i det europeiska nätverket för utvärderingsaktörer inom högre utbildning (ENQA). Därutöver genomgår Högskolan på Ålands sjöfartsutbildningar med fem års mellanrum en obligatorisk extern utvärdering av Traficom gentemot de krav som finns i den internationella STCW-konventionen. NCU och Traficom har deltagit i framtagandet av denna rapport.

Högskolan på Åland har utöver den externa kvalitetssäkringen stor autonomi att utveckla kvalitetssystem enligt egna behov och mål. Högskolan på Ålands kvalitetsledningssystem baseras på ISO 9001 och i systemet ingår tydliga riktlinjer, rutiner och metoder för kontinuerlig utveckling av systemet. Högskolan på Åland arbetar i dagsläget med att lyfta förbättringar baserat på jämförelser med tidigare år, kartlägga arbetsätten och processerna så att alla roller, ansvarsområden och aktiviteter är tydliga samt skapa och använda system för att dokumentera och hantera rutiner, riktlinjer och policydokument. Högskolan på Ålands kvalitetsledningssystem fungerar enligt en så kallad PDCA-cykel ("plan, do, check, act") med ständiga förbättringar.

5.5 Kriterium 6: Kvalifikations- och examensbevis

"The national framework, and any alignment with the European framework, is referenced in all Diploma Supplements."

Kvalifikations- och examensbevis diskuteras i kapitel 4.9. När den åländska AxQF-lagstiftningen träder i kraft kommer alla Högskolan på Ålands diploma supplements hänvisa till denna.

6. Framtida utvecklingsbehov

Ålands landskapsregering bör arbeta vidare för att öka utbildningsanordnarnas och allmänhetens medvetenhet om AxQF. Ett viktigt första steg i detta arbete är att få lagstiftningen gällande referensram för examina och övriga samlade kompetenser på plats. Avsikten är att i framtiden utvidga AxQF till ett bredare ramverk för lärande där även kvalifikationer som inte nödvändigtvis leder till examina erkänns och placeras på nivåskalan. Landskapsregeringen bör därför se till att lagstiftningen anpassas för att möjliggöra detta utvecklingsarbete. Som tidigare beskrivits kommer arbetet med examensbetyg att fortsätta och verkställas då AxQF-lagstiftningen tas i bruk.

För att följa EU-praxis bör landskapsregeringen arbeta vidare med att implementera begreppet läranderesultat där tillämpligt i åländsk utbildningsverksamhet och lagstiftning. Detta för att underlätta kvalitetssäkringsprocessen och tydligheten. Landskapsregeringen bör även arbeta vidare med att stärka kvalitetssäkringen på ett övergripande plan, exempelvis genom en lokal utvärderingsplan där det framkommer vilka utvärderingar och granskningar som anordnas och vem som är den granskande parten. Syftet med den lokala utvärderingsplanen bör vara att öka den externa utvärderingsverksamhetens effektivitet, stabilitet och förutsägbarhet. En utvärderingsplan kan även specificera vilken typ av områden och nyckeltal som är relevanta vid de olika granskningarna så att man över tid kan följa upp eventuella kvalitetsförändringar.

AxQF bör inte anses vara ett verktyg för förändring, utan snarare ett verktyg som ger information och stöder utvecklingen av utbildningen på Åland på ett sätt som fokuserar på läranderesultat, ökad rörlighet och förbättrad tillgång till vidare studier. En av de specifika utmaningarna är att formulera skrivningarna i AxQF så att ramverket inte beskriver läranderesultatet av en enskild elev eller studerande, utan snarare ger en allmän beskrivning av typen av kunskap, färdigheter och kompetens som kvalifikationstyperna ger.

AxQF är ett levande ramverk som kommer att ses över och uppdateras vid behov. Då beskrivningarna av läranderesultat för alla nivåer är brett formulerade förväntas behovet av att revidera själva beskrivningarna förekomma ganska sällan. Behovet av uppdateringar kan uppstå till exempel på EU-nivå, genom revideringar i det åländska utbildningssystemet eller lagstiftning, ändringar som gjorts i kvalifikationsstrukturen, baserat på behoven hos arbetslivet eller kvalifikationskraven. När kraven på nya kompetenser eller kvalifikationer förbereds hjälper nivåbeskrivningarna till att bestämma lämplig nivå i AxQF där läranderesultaten motsvarar identifierade utbildningsbehov. Att identifiera lämplig AxQF-nivå fungerar också som en indikation på nivå i det utbildningssystem som modulen eller kvalifikationen tillhör. Landskapsregeringen ansvarar för vidareutvecklingen av AxQF men välkomnar synpunkter från utbildningsanordnare och övriga intressenter.

När AxQF-nivåbeskrivningarna ändras eller nya kvalifikationer eller kompetensmoduler ingår, kommer en uppdaterad version av denna rapport att presenteras för EQF AQ.

Bilagor

Bilaga 1. Kopplingen mellan nivå, EQFs och AxQFs läranderesultat samt kvalifikationsmöjligheter på Åland.

Nivå	EQF läranderesultat	AxQF läranderesultat	Kvalifikationer på Åland
1	<p><i>Kunskap:</i> Grundläggande allmän kunskap.</p> <p><i>Färdigheter:</i> Grundläggande färdigheter för att utföra enkla uppgifter.</p> <p><i>Ansvar och självständighet:</i> Arbetar eller studerar under direkt övervakning i ett strukturerat sammanhang.</p>	<p>Har de allmänna kunskaper och grundläggande färdigheter som krävs för studier och för att kunna utföra enkla uppgifter under direkt övervakning i ett strukturerat sammanhang.</p> <p>Tar under handledning ansvar för sitt lärande. Kommunikerar muntligt och svarar på enkel skriftlig kommunikation på sitt modersmål.</p>	<p><i>Saknas examensmöjligheter på denna nivå i dagsläget</i></p>
2	<p><i>Kunskap:</i> Grundläggande faktabaserad kunskap inom ett arbets- eller studieområde.</p> <p><i>Färdigheter:</i> Grundläggande kognitiva och praktiska färdigheter som behövs för att använda relevant information för att utföra uppgifter och lösa rutinmässiga problem med hjälp av enkla regler och verktyg.</p> <p><i>Ansvar och självständighet:</i> Arbetar eller studerar under övervakning, med viss självständighet.</p>	<p>Har de mångsidiga allmänna kunskaper och kognitiva och praktiska grundläggande färdigheter som behövs för att använda relevant information till att utföra uppgifter och lösa problem. Följer regler och använder mångsidiga redskap och verktyg i en övervakad miljö som kräver självständighet.</p> <p>Tar ansvar och agerar självständigt.</p> <p>Tar ansvar för sitt lärande. Har förmåga till livslångt lärande. Kan agera i en bekant studie- och arbetsgemenskap. Kommunikerar mångsidigt och interaktivt i olika situationer och framställer text på svenska. Har förmåga att interagera på minst ett främmande språk.</p>	<p>Grundskoleutbildning (åk 1–9) Yrkesträningsprogrammet</p>
3	<p><i>Kunskap:</i> Kunskap om fakta, principer, processer och allmänna begrepp inom ett arbets- eller studieområde.</p> <p><i>Färdigheter:</i></p>	<p>Behärskar grundläggande kunskaper, principer, processer och allmänna begrepp på sitt arbets- eller studieområde och har de kognitiva och praktiska färdigheter som behövs för att</p>	<p><i>Saknas examensmöjligheter på denna nivå i dagsläget</i></p>

	<p>En rad kognitiva och praktiska färdigheter som behövs för att utföra uppgifter och lösa problem genom att välja och tillämpa grundläggande metoder, verktyg, material och information.</p> <p><i>Ansvar och självständighet:</i> Ansvarar för fullgörandet av arbets- eller studieuppgifter. Anpassar vid problemlösning det egna beteendet efter omständigheterna.</p>	<p>kunna utföra uppgifter och lösa problem. Väljer och använder grundläggande metoder, verktyg, material och information. Anpassar sin verksamhet till rådande förhållanden och aktuell miljö vid problemlösning.</p> <p>Tar ansvar för att egna uppgifter slutförs och agerar på ett säkert sätt i arbets- eller studiegemenskapen. Har förmåga att ta initiativ och ansvar i sina uppgifter. Förstår arbetslivets och företagandets betydelse för individen och samhället. Bedömer sin kompetens och verksamhet, sina färdigheter och sina val i anslutning till arbete eller studier.</p> <p>Har förmåga till livslångt lärande. Kan agera i en bekant studie- och arbetsgemenskap. Kommunicerar mångsidigt och interaktivt i olika situationer och framställer texter av många olika slag på svenska. Har förmåga att interagera på minst ett främmande språk även internationellt.</p>	
4	<p><i>Kunskap:</i> Faktabaserad och teoretisk kunskap i breda sammanhang inom ett arbets- eller studieområde.</p> <p><i>Färdigheter:</i> En rad kognitiva och praktiska färdigheter som behövs för lösningar på specifika problem inom ett arbets- eller studieområde.</p> <p><i>Ansvar och självständighet:</i> Arbetar under självledning enligt riktlinjerna i arbets- eller studiesammanhang som vanligtvis</p>	<p>Behärskar kunskapsbasen i breda sammanhang inom sitt arbets- eller studieområde samt vissa kognitiva och praktiska färdigheter och har förmåga att uttrycka sig. Utnyttjar dessa kunskaper och färdigheter för att lösa specifika problem inom sitt område och för att utföra uppgifter inom området. Arbetar självständigt i miljöer som vanligtvis är förutsägbara men kan förändras.</p> <p>Tar ansvar för att egna uppgifter slutförs och agerar på ett säkert och ansvarstagande sätt i</p>	<p>Allmänbildande gymnasieexamen</p> <p>Gymnasieexamen med yrkesinriktning</p> <p>Yrkesexamen</p>

	<p>är förutsägbara men kan ändras. Övervakar andras rutinarbete, med visst ansvar för bedömning och förbättring av arbets- eller studieverksamhet.</p>	<p>arbetsgemenskapen. Arbetar hållbart, framgångsrikt och planmässigt samt organiserar sitt arbete med hänsyn till andra aktörer. Kan övervaka andras rutinuppgifter. Har förmåga att agera företagsmässigt som anställd eller som egenföretagare i branschen. Kan bedöma sin kompetens och sitt uppgiftsområde och förbättra sin arbets- eller studieverksamhet. Utvecklar sig själv och sitt arbete.</p> <p>Har förmåga till livslångt lärande. Samarbetar med olika slags människor i studie- och arbetsgemenskapen och i andra grupper och nätverk i enlighet med etiska principer. Kommunikerar mångsidigt och interaktivt i olika situationer och framställer texter av många olika slag på svenska, också sådana som anknyter till branschen i fråga. Interagerar inom den egna branschen på åtminstone ett främmande språk även internationellt.</p>	
5	<p><i>Kunskap:</i> Övergripande, specialiserad, faktabaserad och teoretisk kunskap inom ett arbets- eller studieområde samt medvetenhet om gränserna för denna kunskap</p> <p><i>Färdigheter:</i> Omfattande kognitiva och praktiska färdigheter som behövs för att utarbeta kreativa lösningar på abstrakta problem</p> <p><i>Ansvar och självständighet:</i> Leder och övervakar arbets- eller studieverksamhet där oförutsägbara förändringar förekommer Granskar och</p>	<p>Har en bred och/eller specialiserad kunskapsbas inom sitt område samt kognitiva och praktiska färdigheter och förmåga att uttrycka sig. Utnyttjar dessa kunskaper och färdigheter för att utarbeta kreativa lösningar på abstrakta problem och för att utföra uppgifter inom branschen. Förstår beröringspunkterna mellan de yrkesrelaterade uppgiftsområdena, det egna området och övriga områden och hur dessa ansluter sig till större helheter.</p> <p>Är specialsakkunnig inom sitt område och utvecklar verksamhet, produkter</p>	Specialyrkesexamen

	förbättrar eget och andras resultat	<p>och/eller tjänster. Leder och övervakar vid behov verksamhetsmiljöer och funktioner som förändras oförutsägbart. Handleder andra och övervakar uppgifter som utförs av andra. Har god förmåga att arbeta som egenföretagare i branschen. Bedömer och utvecklar egna och andras prestationer och arbete.</p> <p>Har förmåga till livslångt lärande. Samarbetar med olika slags människor i studie- och arbetsgemenskapen och i andra grupper och nätverk i enlighet med etiska principer. Kommunicerar muntligt och skriftligt på svenska med människor såväl i som utanför branschen. Interagerar inom den egna branschen på åtminstone ett främmande språk även internationellt.</p>	
6	<p><i>Kunskap:</i> Avancerade färdigheter inom ett arbets- eller studieområde som inbegriper kritisk förståelse för teorier och principer.</p> <p><i>Färdigheter:</i> Avancerad kompetens som visar på behärskning av ämnet och innovation, vilka behövs för att lösa komplicerade och oförutsägbara problem inom ett specialiserat arbets- eller studieområde.</p> <p><i>Ansvar och självständighet:</i> Leder komplexa tekniska eller specialiserade verksamheter eller projekt och har beslutsansvar i oförutsägbara arbets- eller studiesammanhang. Ansvarar för individers och grupper yrkesutveckling.</p>	<p>Har inom sitt område övergripande och avancerade kunskaper som inbegriper kritisk förståelse och bedömning av teorier, centrala begrepp, metoder och principer. Förstår omfattningen av och gränserna för olika yrkessektorer och/eller discipliner. Har avancerade kognitiva och praktiska färdigheter som inbegriper förmåga att hantera ärenden och förmåga att tillämpa samt förmåga till kreativa lösningar och prestationer som behövs för att lösa komplicerade eller oförutsägbara problem inom ett specialiserat yrkes-, vetenskaps- eller konstområde.</p> <p>Arbetar självständigt i expertuppgifter i branschen och i internationellt samarbete</p>	Yrkeshögskoleexamen, YH

	<p>--</p> <p>QF-EHEA</p> <p>Qualifications that signify completion of the first cycle are awarded to students who:</p> <ul style="list-style-type: none"> • have demonstrated knowledge and understanding in a field of study that builds upon their general secondary education, and is typically at a level that, whilst supported by advanced textbooks, includes some aspects that will be informed by knowledge of the forefront of their field of study; • can apply their knowledge and understanding in a manner that indicates a professional approach to their work or vocation, and have competences typically demonstrated through devising and sustaining arguments and solving problems within their field of study; • have the ability to gather and interpret relevant data (usually within their field of study) to inform judgments that include reflection on relevant social, scientific or ethical issues; • can communicate information, ideas, problems and solutions to both specialist and non-specialist audiences; • have developed those learning skills that are necessary for them to continue to undertake further study with a high degree of autonomy. 	<p>eller fungerar som företagare. Leder avancerade yrkesmässiga funktioner eller projekt. Kan fatta beslut i oförutsägbara verksamhetsmiljöer. Tar ansvar för bedömning och utveckling av sin egen kompetens och dessutom för enskilda personers och gruppers utveckling.</p> <p>Har förmåga till livslångt lärande. Samarbetar med olika slags människor i studie- och arbetsgemenskapen och i andra grupper och nätverk med beaktande av gemenskapsaspekter och etiska aspekter. Kommunikerar flytande både muntligt och skriftligt på svenska med människor såväl i som utanför branschen. Har förmåga till internationell kommunikation och interaktion inom det egna området på åtminstone ett främmande språk.</p>	
7	<p><i>Kunskap:</i></p> <p>Mycket specialiserad kunskap, delvis i spetsen för kunskapen inom ett arbets- eller studieområde, som grund för eget tänkande och/eller forskning. Kritisk medvetenhet</p>	<p>Behärskar omfattande och mycket specialiserade begrepp, metoder och data som motsvarar specialkunskapen inom det egna området och som ligger till grund för självständigt</p>	<p>Högre yrkeshögskoleexamina, YH</p>

<p>om kunskapsfrågor inom ett område och i beröringspunkterna mellan olika områden.</p> <p><i>Färdigheter:</i> Specialiserade problemlösningsfärdigheter som behövs inom forskning och/eller innovation för att utveckla ny kunskap och nya metoder och integrera kunskap från olika områden.</p> <p><i>Ansvar och självständighet:</i> Leder och omvandlar arbets- eller studiesammanhang som är komplexa, oförutsägbara och kräver nya strategier. Ansvarar för att bidra till yrkesrelaterad kunskap och praxis och/eller för att granska arbetslagens strategiska prestationer.</p> <p>-- QF-EHEA Qualifications that signify completion of the second cycle are awarded to students who:</p> <ul style="list-style-type: none"> • have demonstrated knowledge and understanding that is founded upon and extends and/or enhances that typically associated with the first cycle, and that provides a basis or opportunity for originality in developing and/or applying ideas, often within a research context; • can apply their knowledge and understanding, and problem solving abilities in new or unfamiliar environments within broader (or multidisciplinary) contexts related to their field of study; • have the ability to integrate knowledge and handle complexity, and formulate judgments with incomplete or 	<p>tänkande och/eller forskning. Förstår kunskapsfrågor som gäller beröringspunkterna mellan det egna området och andra områden och granskar dem och ny information kritiskt. Löser krävande problem även kreativt inom forskning och/eller innovativ verksamhet där man utvecklar nya kunskaper och förfaranden och tillämpar och integrerar kunskaper från olika områden.</p> <p>Arbetar självständigt i krävande expertuppgifter i branschen och i internationellt samarbete eller fungerar som företagare. Leder och utvecklar komplicerade, oförutsägbara och nya strategiska tillvägagångssätt. Leder organisationer och/eller människor. Har förmåga att bedöma enskilda människors och grupperns verksamhet. Bidrar till ökade kunskaper och förfaranden på sitt område och/eller tar ansvar för andras utveckling.</p> <p>Har förmåga till livslångt lärande. Samarbetar med olika slags människor i studie- och arbetsgemenskapen och i andra grupper och nätverk med beaktande av gemenskapsaspekter och etiska aspekter. Kommunikerar flytande både muntligt och skriftligt på svenska med människor såväl i som utanför branschen. Har förmåga till avancerad internationell kommunikation och interaktion inom det egna området på åtminstone ett främmande språk.</p>	
--	--	--

	<p>limited information, but that include reflecting on social and ethical responsibilities linked to the application of their knowledge and judgments;</p> <ul style="list-style-type: none"> • can communicate their conclusions, and the knowledge and rationale underpinning these, to specialist and non-specialist audiences clearly and unambiguously; • have the learning skills to allow them to continue to study in a manner that may be largely self-directed or autonomous 		
8	<p><i>Kunskap:</i> Kunskap på den mest avancerade nivån inom ett arbets- eller studieområde och i beröringspunkterna mellan olika områden.</p> <p><i>Färdigheter:</i> De mest avancerade och specialiserade färdigheterna och teknikerna, inbegripet den överblick och bedömning som behövs för att lösa kritiska problem inom forskning och/eller innovation och för att utvidga och omdefiniera befintlig kunskap eller yrkespraxis.</p> <p><i>Ansvar och självständighet:</i> Uppvisar betydlig auktoritet, innovation, självständighet, akademisk och yrkesrelaterad integritet samt varaktigt engagemang för utveckling av nya idéer eller processer i spetsen för arbets- eller studiesammanhang, inbegripet forskning.</p> <p>-- QF-EHEA Qualifications that signify completion of the third cycle are awarded to students who:</p>	<p>Behärskar omfattande helheter och sammanhang. Behärskar de mest avancerade och/eller mest specialiserade och fördjupade kunskaperna, färdigheterna och/eller teorierna på den mest avancerade och/eller mest specialiserade nivån inom det egna området och i beröringspunkterna mellan olika områden. Uppvisar förmåga till kreativa tillämpningar. Skapar ny kunskap genom att följa god vetenskaplig praxis. Utför självständigt och tillförlitligt vetenskapligt eller konstnärligt och yrkesmässigt forskningsarbete. Utvecklar yrkesrelaterade uppgiftsområden och/eller ett vetenskaps- eller konstområde. Utvecklar och tillämpar nya idéer, teorier, tillvägagångssätt eller processer i de mest krävande verksamhetsmiljöer.</p> <p>Arbetar självständigt i de mest krävande expertuppgifterna i branschen och i internationellt samarbete eller fungerar som företagare. Leder organisationer och/eller</p>	<p><i>Saknas examensmöjligheter på denna nivå i dagsläget</i></p>

	<ul style="list-style-type: none"> • have demonstrated a systematic understanding of a field of study and mastery of the skills and methods of research associated with that field; • have demonstrated the ability to conceive, design, implement and adapt a substantial process of research with scholarly integrity; • have made a contribution through original research that extends the frontier of knowledge by developing a substantial body of work, some of which merits national or international refereed publication; • are capable of critical analysis, evaluation and synthesis of new and complex ideas; • can communicate with their peers, the larger scholarly community and with society in general about their areas of expertise; • can be expected to be able to promote, within academic and professional contexts, technological, social or cultural advancement in a knowledge based society. 	<p>människor. Gör sådana synteser och kritiska bedömningar som krävs för att lösa komplicerade problem inom forskning och/eller innovationsverksamhet.</p> <p>Utvidgar och omdefinierar befintliga kunskaper eller yrkespraxis.</p> <p>Bidrar till ökade kunskaper på sitt område och/eller tar ansvar för andras utveckling.</p> <p>Har förmåga till livslångt lärande. Samarbetar med olika slags människor i studie- och arbetsgemenskapen och i andra grupper och nätverk med beaktande av gemenskapsaspekter och etiska aspekter. Kommunicerar flytande både muntligt och skriftligt på svenska med såväl representanter för vetenskapliga samfund som allmänheten om frågor som gäller det egna forskningsområdet och hela disciplinen och/eller yrkesområdet. Har förmåga till avancerad internationell kommunikation och interaktion inom det egna området på åtminstone ett främmande språk.</p>	
--	---	---	--

Hänvisningar till för rapporten relevanta källor:

Rådets rekommendation om EQF (2017/C 189/03)

[https://eur-lex.europa.eu/legal-innehåll/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-innehåll/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H0615(01))

Finlands NQF, FiNQF 2018

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/report_on_the_referencing_of_the_finnish_national_qualifications_framework.pdf

Utbildningsstyrelsens information om EQF och FiNQF

<https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/referensramar-kvalifikationer>

Lag om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser 10.2.2017/93

<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2017/20170093>

Statsrådets förordning om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser 23.2.2017/120

<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2017/20170120>

Report on Qualifications Frameworks, Submitted to the BFUG for its meeting on February 12

– 13, 2009 https://ehea.info/media.ehea.info/file/2009_Leuven_Louvain-la-Neuve/91/4/2009_QF_CG_report_594914.pdf s. 40